

Брой 4 (2045) Година LXVIII, ISSN-0205-0943 април 2026 г. Цена 2.04 евро / 4 лв.

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК - издание на БТС

Абонирайте се за в-к „Ехо“
Каталожен № 255

ПРОЯВИ ОТ КАЛЕНДАРНИЯ ПЛАН НА БТС

Ден на предизвикателството и пролетна кампания „Движи се и победи“ – 25 април, 16 май и 30 май, Велико Търново, ТД „Трапезица 1902“ – Велико Търново, Общински съвет и Община Велико Търново, Програма „Синди“, Младжки дом – Велико Търново

Фестивал на хвърчилата – 10 май, кв. Банево, Бургас, ТД „Зелена Странджа“

1 кръг от шампионат по състезателен БМХ 2026 за деца и ветерани БМХ трасе – 9-10 май, ул. „Марибор“ 1, Плевен, Колоездачен клуб „Кайлъшка райдърс“ към ТД „Кайлъшка долина“, БФК, Община Плевен

Пешеходен поход „По пътя на четата на Цанко Дюсџабанов“ – 1-4 май, ТД „Узана“ – Габрово

Пета национална „Среща в града на липите“ – 9 и 10 май, град Стара Загора и околностите, ТД „Сърнена гора“ – Стара Загора

Национален туристически поклоннически събор на туристи – 9-12 май, Кърджали, ТД „БТС Перперикон – 2025“ – Кърджали

Градски маратон „Розова долина“ – 10 май, Казанлък, ТД „Орлово гнездо“ – Казанлък

Отбелязване на 129 години от гибелта на Алеко Константинов – 11 май, паметник на лобното място на Алеко Константинов, ТД „Шипка“ – Пловдив и STD „Чернатица“ – Пловдив

Дванадесети преглед на туристическите умения и сърчности за учащи се „Кайлъка – 2026“ по повод 125 години ТД „Кайлъшка долина“ – 16 май, х. „Среброструй“, Клуб на учителите за ученически туризъм към ТД „Кайлъшка долина“ Плевен, ТД „Кайлъшка долина“ Плевен, Община Плевен

Открито състезание за ученици и студенти по приложни спортно-туристически дисциплини за купите на Община Русе – 16 май, Лесопарк „Липник“, Община Русе, Университетски спортен център, СТПД „Академик“ – Русе

Фестивал на зеленката – 16 и 17 май, село Близнак, Странджа, ДГП „Странджа“, Община Малко Търново, БТС, ТД „Зелена Странджа“

73-ти Национален туристически поход „По пътя на четата на поп Харитон и Бачо Киро“, посветен на Априлското въстание – 16 и 17 май, от Бяла Черква до Дряновския манастир, ТД „Бачо Киро“ – Дряново, Община Дряново

Черноморски туристически празник – 31 май, Варна, устието на р. Камчия, БТС и всички Варненски туристически дружества

Национален туристически поход „По пътя на Ботевата чета Козлодуй – Околчица“ – 27 май – 2 юни, Козлодуй – Околчица, МОН, БТС, Област Враца

Пешеходен поход до местност „Шемето“, село Влахи, посветен на 153 г. от рождението на Яне Сандански – май, село Влахи, ТД „Синаница 2000“ – гр. Кресна

Туристически детски поход по два различни маршрута: до извора на р. Струма и до Черни връх по повод Деня на детето – 27 май – 1 юни, хижа „Алеко“, Витоша, ТД „Мотен“

IX-ти Общински туристически празник за учащи в село Добриня – 30 май, село Добриня, ТПД „Орлови скали“ – Провадия

Общоградски поход до връх Конгур в планината Бела-сица – май, Петрич, Беласица, ТД „Калабак“ – Петрич

Туристически поход „По стъпките на Георги Бенковски“ – 22-25 май, Оборище – с. Петрич – с. Мирково – м. Костина – с. Рибарица, Стара планина, ТД „Старопланински турист“ – Етрополе, ТД „Бунай“ – Панагюрище, ТД „Свищи плаз 2013“ – Златица, ТД „Вежен“ – Тетевен

Честване на 70 години от основаването на ТД „Караджата“ – град Дулово – 30 май, Дулово, БТС, ТД „Караджата“

Велосипедно преминаване по Черноморски път: Констанца – Резово – май, Констанца – Резово, ТД „Родни балкани“ – Варна

Национален гребен поход „Янтра 2026“ – 30 април – 3 май, по река Янтра, БТС, ТД „Приста“ – Русе

Национален воден поход по река Струма – май, по река Струма, Воден клуб „Струма 2012“ и ТД „Осогово“ – Кюстендил

Състезание по спортно ориентиране за купа „Кюстендилска пролет 2026“ – май, ТД „Осогово“ – Кюстендил

Песенен празник на туристическите хорове „Слава вам, будители“ – 24 май, Пловдив, БТС, ТД „Шипка“ – Пловдив

Песенен празник „Елате в Плевен“ по повод 125 години ТД „Кайлъшка долина“ – май, Плевен, Туристически хор „Кайлъшко ехо“, ТД „Кайлъшка долина“ – Плевен, Община Плевен

Генерална асамблея (Общо събрание) на EUMA (European Mountaineering Association) – май, Кипър, БТС

СТОТИЦИ ТУРИСТИ ОТДАДОХА ПОЧИТ НА ГЕРОИТЕ ОТ АПРИЛСКОТО ВЪСТАНИЕ

Над 500 родолюбиви българи, представители на десетки туристически дружества от цяла България, Национално движение „Васил Левски“, Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва, Съюза на тракийските дружества и други се включиха в тържественото честване на 150-годишнината от Априлското въстание, организирано от БТС на 18 април в историческата местност Оборище и Панагюрище.

По обед колоната туристи с развети знамена, водена от знаменосеца Иван Обрешков и председателя на БТС Венцислав Венев, стигна до паметника в м. Оборище – там, където в съдбовните дни на април 1876 година се събират 68 делегати от 52 селища, а сред тях са личности като Георги Бенковски, Панайот Волов, Васил Петлешков, Захари Стоянов, поп Грую Бански, Георги Икономов, Тома Георгиев, Иван Балтов, Искрю Мачев и още десетки героични мъже – решени да посветят живота си на идеала за свободна България.

Отслужен бе молебен за здраве от отец Ангел от село Оборище. Любими и въздушевяващи възрожденски песни изпълниха певците от Мъжка вокална група към Народно читалище „Съгласие 1868“ – Тетевен с художествен ръководител Сергей Манев. Прекрасният рецитатор от Пловдив Христо Христов развълнува публиката с изпълненията на Вазови

стихотворения от „Епопея на забравените“ и прочит на възвания и думи на революционери като Георги Бенковски, Захари Стоянов и Панайот Волов. После туристи-

те сведоха глави в едноминутно мълчание в памет на радетелите и загиналите за свободата на България.

►► стр. 8-9

По инициатива на клуб „Смисъл“, Visit Sofia, БТС и Центъра за съвременни изкуства „Топлоцентралата“ в София на 16 април се състоя среща-дискусия за туристическия облик на София, ролята на хижите и бъдещето на планинския туризъм.

Гост-лектори в програмата бяха Антон Пенев – директор на Общинско предприятие „Туризъм“ към Столична община, активно ангажиран с развитието и популяризирането на туристическия облик на София и Васил Николов – член на Управителния съвет на БТС и ръководител направление „Хижна дейност и маркировка“ с опит в управлението и развитието на туристическата инфраструктура в страната.

ОТ ГРАДА КЪМ ПЛАНИНАТА: РОЛЯТА НА ХИЖИТЕ В ТУРИЗМА НА СОФИЯ

Сред основните теми бяха: ролята на ОП „Туризъм“ в развитието и популяризирането на планинския туризъм в София; свързване на градските политики с достъпа до планината; фокус върху хижите на Витоша; управление и състояние на хижите в България; предизвикателства и възможности за развитие.

Интересна и доста подробна презентация на ОП „Туризъм“ към Столична община направи неговият директор Антон Пенев. В нея бяха очертани основните характеристики на развитие със съответни статистически данни. Столицата ни разполага с три туристически информационни центрове и посреща годишно около 1.4 милиона туристи. А по отношение на Витоша той посочи, че там няма необходимата свързаност на политиките с достъпа – лифтове, обществен транспорт, инфраструктура. Според Пенев Витоша все още не е разработена като нормален туристически продукт.

►► стр. 8

№ 12

100 НТО
КЪЩА-МУЗЕЙ
„АЛЕКО КОНСТАНТИНОВ“

►► 4

►► 15

ОТ КАМИНО ДО
ЕТРОПОЛСКИЯ БАЛКАН

ТАМ, КЪДЕТО ЗАПОЧВА БЪЛГАРИЯ...

Там, където започва България, има много непознати места, малко известни в сравнение с популярните Плиска, Мадара, Шумен и Преслав. Точно такива ни показват колегите от Шуменското туристическо дружество „Мадарски конник“ в техния традиционен годишен поход „От тук започва България“. Тази година домакините ни заведоха на мястото, където са живели траки и римляни, а през средновековието българци са градили крепости. То се намира в местността Станата, на три километра североизточно по права линия от центъра на днешното село Стан.

По време похода бе планиран за прекрасния Лазаровден – празник, който носи полъха на пролетта и събуждането на природата от зимната сивота. Денят вещаеше дъжд, но планинари от дружеството от североизточна България и гости от Пловдив бяха изпълнили мегдана на село Стан, в непосредствена близост до новопостроения църковен храм „Свети

Великомъченик Димитър Солунски“. Той бе украсен празнично, лазарки тичаха из двора. Домакините от ТД „Мадарски конник“ посрещаха гостите заедно с кмета на село Стан и ги приканваха да започват в двора на храма, където бе извършен тържествен водосвет за здраве и мир на жителите на селото и на туристите. След водосвета кмета запозна туристите с историята на селото

– с периода на турско робство, с идването на преселници от други поробени части на България, а местното мюсюлманско население се изселило в Османската империя някъде към 1894 година.

По стар българска обичай кметът на селото плисна вода пред туристите с пожелание за успешен поход, който започна от центъра на селото и продължи с изкачване на запад към платото с име Стана. Небето се мръщеше, пътят бе кален – предната нощ се бе излял голям дъжд. Групата се изкачи на платото, но падналата мъгла пречеше да се види хоризонта. Но дори малкото, което се виждаше в далечина-

та, бе гледка, спираща дъха – в далечината се виждаха Плиска, Нови пазар, а зад мъглата и Шумен. Неслучайно тук е имало и кале. Вървахме по равна нива, после постепенно започнахме слизане надолу, докато стигнахме до местността Станата. Там по времето на социализма е имало ученически лагер, но после е изоставен. Хора от групата споделиха, че като деца са идвали тук и е било прекрасно, но днес е зловещо. Наблизо имаше

та, бе гледка, спираща дъха – в далечината се виждаха Плиска, Нови пазар, а зад мъглата и Шумен. Неслучайно тук е имало и кале. Вървахме по равна нива, после постепенно започнахме слизане надолу, докато стигнахме до местността Станата. Там по времето на социализма е имало ученически лагер, но после е изоставен. Хора от групата споделиха, че като деца са идвали тук и е било прекрасно, но днес е зловещо. Наблизо имаше

отдих. Оттам шофьорите отидоха до с. Стан, за да вземат колите си и за да продължим с един интересен автопоход.

Първата отправна точка бе село Войвода, което е на 19 км. от Нови пазар. Там разгледахме малко известната крепост „Диней“, която е била сред най-големите и значими късноантични центрове в Североизточна България. Тя е изградена през първата половина на IV век, като първоначално е била римска пътна станция по маршрута между Абритул (днешния Разград) и Марцианопол (днешната Девня). По-късно се превръща в мощен град-крепост, чиято цел е била да спира варварските нашествия от север. Контролирала е важни транспортни коридори и е била част от защитната система на региона. В по-късно време е била от стратегическо значение за столицата Плиска, защото се намира в непосредствена близост до нея. Крепостта е служила за важен отбранителен пункт, контролирал

достъпа до столицата и охранявал основните пътни артерии в Североизточна България. За жалост, до нея се стига по черен път, липсват табели, но благодарение на домакините ни успяхме да стигнем до тази древна и непозната за мнозина твърдина. Срещу нея има голяма, изкуствено насипана надгробна могила (вероятно тракийска), върху която в по-късен етап през късната античност е изградено малко укрепление или сигнален пост.

След като се насладихме на това древно съоръжение, се отправихме към „Двора на кириллицата“ в Плиска. Там автопоходът приключи и се отправихме към хижа „Мадарски конник“, където завършихме срещата с празнична вечеря, съпроводена с танци и песни. За следващия ден групите бяха избрали различни маршрути в НИАР „Мадара“, в т. ч. дългия вариант на екопътека до местността „Кирека“, както и посещение на пещера „Бисерна“.

За вас разказа Ваня Недева от ТД „Патлейна“, Велики Преслав. До следващото пътешествие!

Честит юбилей

Вече десет години Вокална група „Алеко“ е неразделна част от голямото семейство на ТД „Алеко Константинов – 1899“ – София. Под ръководството на Йорданка Георгиева вокалната група превръща музиката и песните в неизменна част от нашия туристически дух!

Росица ГЕНКОВА – председател на ТД „Алеко Константинов – 1899“ – София

СЕДМИ НАЦИОНАЛЕН УЧЕНИЧЕСКИ ПРЕГЛЕД НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ УМЕНИЯ „КНЕЖА 2026“

В края на март т.г. в Кнежа се проведе Седмият национален ученически преглед на туристическите умения „Кнежа 2026“, организиран от ТД „Сребрен“ с подкрепата на Българския туристически съюз и спонсори.

В спортно-туристическите състезания участваха 230 души, в т. ч. 180 ученици, заедно с техните ръководители от училища или туристически дружества в Плевен (ТД „Кайлъшка долина“, ПГ по туризъм „Ал. Константинов“), Дряново (ТД „Бачо Киро“), Кнежа (ТД „Сребрен“, СУ „Неофит Рилски“, ПГЗ „Стефан Цанов“, ОУ „Отец Паисий“, НУ „Кнежица“, Етрополе (ТД „ТСЕ–Етрополе“), селата Търнава (ОУ „Хр. Ботев“), Селановци (ОУ „Никола Вапцаров“) и др. Те бяха разпределени в 30 отбора в три възрастови групи: 1-4 клас, 5-7 клас и 8-12 клас. Състезаваха се в дисциплините спортно-туристическа щафета от четири поста с елементи на

ориентиране, стрелба с лък, построяване на палатка за време, теглене на въже, игра-викторина „Нашата България“.

КОМПЛЕКСНО КЛАСИРАНЕ

Възрастова група I – IV клас
Основно училище „Васил Левски“ – Кнежа
Основно училище „Никола Вапцаров“ – с. Селановци
Основно училище „Христо Ботев“ – с. Търнава

Възрастова група V – VII клас
Основно училище „Христо Ботев“ – с. Търнава
Туристическо дружество „Сребрен“ – Кнежа, отбор 1
Основно училище „Никола Вапцаров“ – с. Селановци

Възрастова група VIII – XII клас
Туристическо дружество „Сребрен“ – Кнежа
Туристическо дружество „Бачо Киро“ – Дряново, отбор 2
ПГ ПО ТУРИЗЪМ „Алеко Константинов“ – Плевен

ЗАПОЧНА ИЗЛЪЧВАНЕТО НА СЕРИАЛА „КОМ-ЕМИНЕ“

От 2 април т.г. започна излъчването на 12-сериен игрален сериал „Ком-Емине“, продуциран от Българската национална телевизия. Сериалите ще се излъчват всеки четвъртък и петък от 21:00 часа по БНТ 1.

Партньор на продукцията е Българският туристически съюз, който подпомага и консултира екипа на всички етапи от реализацията.

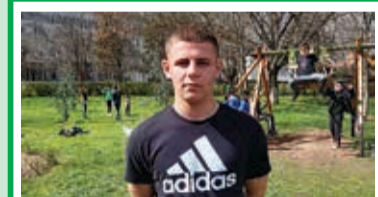
Десет туристи и техният водач тръгват по маршрута Ком-Емине – мечта на много планинари в България. Най-младият е на 18, най-възрастният – на 70 години, всеки от тях с мечтата да устоят и стигнат докрай. Очакват ги много приключения, обрати и изненадващи открития за себе си и за другите.

В 12-те епизода участват популярни актьори и нови лица. Актьорът Атанас Атанасов се превъплъщава в професор по философия. Александър Кънев („Порталът“, „Тревожност“, „Не затваряй очи“) влиза в образа на успешен блогър. Константин Еленков, известен с театралните си роли в „Одисей“, „Без кръв“ и много други, е екстравагантна кинозвезда. Лора Христова („Порталът“, „Братя“, „Тревожност“) играе известна манекенка. Участват и наскоро завършили и настоящи студенти – Нелли Таукчи, Георгий Иваниадзе, Кая Радичева. Актьорският състав включва още Деси Моралес („Четвърта власт“), Владимир Ангелов („Четвърта власт“), който можем да гледаме и в престижни международни продукции като „Агенцията“, Лидия Стефанова – театрална и киноактриса с дългогодишна кариера. В образа на водача Течо е непрофесионалният актьор Александър Трифонов, който има редица филмови участия, като едно от последните е главната роля във филма „Клопка“.

Режисьори са Иван Владимиров („Кецове“, „Чума“) и Бойко Боянов („Клас 90“), които са и съсценаристи заедно с Емил Стефанов и Матей Константинов. Композитор на музиката е Кая Комети. Сериалът е създаден по мотиви от романа на Юлияна Дончева „Пътят“.

„Ком-Емине“ се фокусира както върху красотите на българската природа, така и върху личните истории на туристите. Всички те извървяват маршрута физически и емоционално. Поредица от комични и драматични моменти, умората и удовлетворението се сливат в преживяване, което всеки от тях ще носи в сърцето си цял живот.

Сериалът е единствен по рода си в новата история на българското кино – в продължение на два месеца екипът покрива маршрут от над 700 км и заснема едни от най-красивите и труднодостъпни места в България. Изпълнителен продуцент е „Мирамар филм“.

ЗА МЕН ПРЕБИВАВАНЕТО СРЕД ПРИРОДАТА Е УДОВОЛСТВИЕ

Иван ТОДОРОВ (16 г.) е ученик в IX клас в Национална Априловска гимназия – Габрово и участва в отбора на ТД „Бачо Киро“ – Дряново.

„От три години участвам в различни прояви на Дряновското туристическо дружество – походи, спортно-туристически състезания. Привличат ме тръпката, спортният дух, отборната работа. Походите са интересни – не забравяме за мен ще останат преживяванията по време на НТП „По стъпките на Ботевата чета от Козлодуй до Околчица“. Походът бе изпълнен с емоции, запознах се и се сприятелих с хора от цяла България. Препоръчвам на всеки да мине по него, защото чрез преживяното човек се обогатява душевно, физически и психически. Участвам в Националният ученически преглед на туристическите умения „Кнежа 2026“ заради спортния състезателен хъс и тръпката да

победиш. Обичам да спортувам, а в училище харесвам хуманитарните предмети.

Със сигурност ще продължа да участвам в проявите на Дряновското туристическо дружество и да се състезавам за негови отбори. За мен туризма сред природата и пещерничеството са удоволствие. Природата е богатство, което всеки трябва да цени и пази. На 16 май ми предстои участие в Националния туристически поход „По пътя на четата на пол Харитон и Бачо Киро“ – смисълът е за пазим паметта и да почитаме делото на нашите предци-герои, борили се до самоотверта за това днес ние да сме свободни и да можем да избираме как да живеем“.

ОБИЧАМ СПОРТА ОТ МАЛКА

Като състезател тя прояви изключителен спортен хъс и воля и решаващ принос за класирането на отбора на ТД „Туризм, спорт и екология“ – Етрополе на първо място в дисциплината „Дърпане на въже“ във възрастова група 1-4 клас.

„Родена съм в град Николаев, Украйна, отдалечен на 65 км. от Черно море. Преди три години дойдохме с родителите ми в Етрополе. Там от две години тренирам волейбол – любимия ми спорт. Спортен

човек съм от малка – както казват „идва ми отвътре“, баща ми също е спортист. Преди тренирах лека атлетика (права циганско колело), често участвам в спортно-туристически игри и състезания. Обичам чистия въздух и пребиваването сред природата, колеезденето. Любими предмети в училище са ми математиката и литературата, а за учудване на мнозина българският език не се оказва труден за мен. Моето пожелание към връстниците ми е да спортуват.

Варвара СОКОЛЮК-ОРЕЛ (10 г.) е ученичка в IV-ти клас в Средно училище „Христо Ясенев“ – Етрополе.

НА СВОЯТА 124-ГОДИШНИНА ЯМБОЛСКОТО ДРУЖЕСТВО ПРЕДСТАВИ НОВОУЧРЕДЕНИЯ ЮНОШЕСКИ КЛУБ „ТУНДЖА“

По повод 124-годишнината от основаването на ТД „Кабиле“ – Ямбол на пресконференция в новия клуб на дружеството на 31 март т. г. се събраха туристи-ветерани, представители на училищата от Ямбол и журналисти от местните медии.

В експозето си водещата на пресконференцията Руска Бъчварова разказа интересни факти от историята на дружеството. Основатели на ТД „Кабиле“ и на организирания туризъм в Ямболския край в далечната 1902 г. (31 март) са били трима ямболци – Д. Влахов, К. Апостолов и Сп. Димитров. Седем години преди това – през август 1895 г. те са участници в първото организирано изкачване на Черни връх по покана на Алеко Константинов. Друг забележителен факт е, че на 8-ми януари 1928 г. е основан клуб на интер-

националния туризъм в България, единствен по рода си в страната.

По време на пресконференцията имаше изказвания на туристи ветерани и на представители на младежкия туристически клуб. Набелязани бяха и много мероприятия за 2026 г., чиято цел е да се привлекат повече млади хора в различните клубове към ТД „Кабиле“.

По-случай годишнината бе

представен и възстановеният младежко-юношески туристически клуб „Тунджа“ с председател Борис Иванов.

Малко история. През 1915 г. будната ямболска младеж търси проява на своите стремежи към повече знания, задружен живот и себеизява. Така на 17-и март 1915 г. е основано младежко туристическо дружество „Тунджа“, което веднага е прието за член

на Юношеския туристически съюз.

Настъпилите промени в държавата и живота на хората след 1944 г. водят до нови структури и обединения. Така по държавно-административен път ЮТД „Тунджа“ прекратява своята дейност, а неговите членове се приобщават към ТД „Кабиле“.

Макар че съвременният свят отдава огромно значение на технологиите, хората имат нужда и от живи контакти и движение – това могат да дадат природата и туризмът. Затова на 25 март 2026 г., на Благовещение, в зала 107 на Община Ямбол ентусиазираните младежи проведоха учредително събрание, на което, след 81 годишно прекъсване, бе възстановен Младежко-юношески туристически клуб „Тунджа“ към СТД „Кабиле“. Основната му цел е популяризиране на туризма

сред младите хора и опазване на природата. Защото движението е живот, природата ни е прекрасна и изживяванията сред нея са неповторими! А традициите трябва да се предават на поколенията! За председател на Ръководното бюро бе избран 27-годишния Борис Иванов, завършил ПМГ „Атанас Радев“, студент в Технически университет в София, специалност „Автотранспортна техника“. Към момента е веломеханик в Ямбол. Член е на спортен клуб „Sign Sport Team“, активен колоездач и турист. Секретари на секциите са: Елиз Георгиева – ОУ „П. Р. Славейков“; Павел Джонгозов – СУ „Пиер де Кубертен“; Динко Петров – ПТГ „Иван Райнов“; Явор Иванов – ГСАГД „Кольо Фичето“.

Желязко АТАНАСОВ – ТД „Кабиле“ – Ямбол

„МАРШРУТ 18 – ЕВРОПА“:

ТД „БАЧО КИРО“ РЕАЛИЗИРА МЛАДЕЖКО ПРИКЛЮЧЕНИЕ БЕЗ ГРАНИЦИ

Туристическо дружество „Бачо Киро“ – Дряново успешно реализира международния младежки проект „Маршрут 18 – Европа“ (ROUTE 18 – EUROPE), финансиран по програма Erasmus+, KA155-YOU – Discover EU Inclusion Action. Инициативата предостави възможност на млади хора да опознаят Европа по устойчив начин – чрез пътуване с влак, което съчетава културен обмен, образование и приключение.

В проекта се включиха три групи с общо 21 души – 15 току-що навършили пълнолетие младежи и 6 по-опитни участници. В рамките на седем дни те изминаха хиляди километри, като преминаха през осем държави – България, Румъния, Унгария, Австрия, Германия, Швейцария, Лихтенщайн и Сърбия.

Маршрутът започна от Дряново и премина през значими европейски градове като Букурещ, Будапеща, Виена, Мюнхен, Цюрих и Люцерн. Пътуването включваше общо 18 влака, без нито едно закъснение или изпусната връзка

– доказателство за отличната организация и дисциплина на участниците.

Освен културно-историческите забележителности на Централна Европа групата имаше възможност да се докосне и до величието на Алпите, като изкачи връх Пилатус (2120 м) – едно от емблематичните места в района на Люцерн. Това преживяване се превърна в кулминация на пътуването, като съчета физическо предизвикателство с вдъхновяващи природни гледки.

В рамките на проекта участниците използваха разнообразни видове транспорт – влакове, автобуси, метро, трамваи, тролеи, лифтове, гондоли, както и воден транспорт, което им даде възможност да усетят динамиката на съвременна Европа и нейната добре развита инфраструктура.

Особен акцент в инициативата е ролята на ТД „Бачо Киро“ – Дряново като активен двигател на младежкия туризъм в региона. С дългогодишни традиции в организирания туризъм, дружеството

развива дейност не само в района на Дряново и Предбалкана, но и активно включва млади хора в национални и международни проекти. Чрез подобни инициативи организацията насърчава устойчивото пътуване, межкултурния диалог и изграждането на практически умения у младите хора.

Районът на Дряново, с богатото си културно-историческо наследство и природни дадености, остава ключова отправна точка за туристически и образователни дейности. Връзката между местната туристическа традиция и европейските възможности, които предоставя програмата Erasmus+, показва как малките общности могат успешно да се интегрират в общото европейско пространство.

В края на пътуването участниците обобщиха преживяното с един въпрос: „Къде и кога отново?“. Отговорът предстои, но едно е сигурно – „Маршрут 18 – Европа“ оставя трайна следа и вдъхновява нови поколения млади туристи да откриват света.

ГАБРОВСКИ УЧЕНИЦИ И ТУРИСТИ НА ПОХОД ЗА ПЪРВА ПРОЛЕТ

По повод астрономическото настъпване на пролетта или т. нар. Първа пролет, на 21 март т. г. бе организиран поход до Витата стена – скален венец в най-западната част на платото Стрелата над Севлиево поле. В него, в едно общо преживяване, изпълнено с енергия, ентусиазъм и грижа за околната среда, се включиха туристи от ТД „Узана“ – Габрово, ученици от клуб по интереси „Приятели в приключенията“ при ПГТ

„Пенчо Семов“, учители и любители на природата.

Събитието имаше за цел не само символично да отбележи началото на пролетта, но и да насърчи младите хора към активен начин на живот и опознаване на природните красоти в района. Участниците преминаха по живописен маршрут, като се наслаждаваха на свежия въздух, събуждащата се природа и прекрасните гледки.

По време на похода бяха проведени дейности по почиства-

не и маркиране на пътеките в района на Витата стена. С общи усилия те бяха прочистени от клонове и паднали дървета, освежена бе част от маркировките. Всичко това ще улесни бъдещите посетители и ще допринесе за опазването на природната среда.

Инициативата премина при отлична организация и с добро настроение. Участниците заявиха готовност да се включват и в бъдещи подобни дейности. Такива събития са пример за отговорно отношение към природата и за

изграждане на екологична култура сред младите хора.

Таня МОЛЛОВА – секретар на ТД „Узана“ – Габрово

НА ЧЕРНИ ВРЪХ ПРЕЗ МАРТ

Чирпански туристи от ТД „Средногорец“ изкачиха Витошкия първенец при зимни условия в неделя 22 март. И макар астрономически пролетта да беше вече настъпила, Витоша ги посрещна повече със сняг и мъгла, отколкото със слънце. За полесното придвижване туристите се бяха снабдили с градски туристически котки. Програмата в съботния ден беше посветена на софийските музеи, разходка в центъра на столицата и опознаване на градското метро. Димитър Танев бе водач на групата не само в отредения за култура съботен ден, но и при изкачването на върха. Туристите ношуваха на хижа „Планинец“ и рано сутринта поеха към Черни връх. В групата имаше три деца, които при изкачването не усетиха умора. В почивките второкласникът Калоян дори си беше взел футболната топка и докато големите почиваха на крак, той подритваше топката с усмивка. Калоян изкачи върха без шапка и ръкавици, а след едночасовата почивка горе намери сили

да се спусне с найлон и дъждобран по заснежението склонове, заедно с други деца и някои от възрастните туристи. Малка част от групата не се включи в изкачването на върха, но пък осъществи посещения на още музеи и направи разходка до туристическата зона Златни мостове на Витоша. Шофьорът предвидливо изчака покорителите на Черни връх близо до хижа „Алеко“. След кратка почивка групата се прибра в 20 часа. Макар че бяха много уморени и че на следващия ден трябваше да са на работа, туристите се насладиха максимално на изживяването да погызат за последно за тази година сняг на Витоша.

**текст: Дора ПЕТРОВА
снимки: Милена ГЕОРГИЕВА**

ПОКАНА

за 73-ти Национален туристически поход

„По пътя на четата на поп Харитон и Бачо Киро“

Туристическо дружество „Бачо Киро“ – Дряново има удоволствието да Ви покани за участие в 73-тия Национален туристически поход, посветен на 150-годишнината от Априлската епопея.

Дата: 16 май

Сборен пункт: град Бяла черква – 08:00 часа

Маршрут: Бяла черква – с. Михалци – с. Мусина – с. Ветренци – Дряновски манастир

След приключване на похода в района на хижа „Бачо Киро“ ще има програма с възстановка на битките от Априлското въстание, концерт-спектакъл на ансамбъл „Българе“ и тържествена зоря-проверка. По-късно участниците ще се включат в приятелска туристическа вечер.

За желаещите са осигурени възможности за нощувка в хижа „Бачо Киро“, както и в бунгала и палатки на къмпинг „Стринова“.

Организатор на събитието е ТД „Бачо Киро“ – Дряново.

За информация, наредба и записване: тел. 0898 933 192;

e-mail: bacho_kiro2@abv.bg

Очакваме Ви!

№12

100 ГОДИНИ КЪЩА-МУЗЕЙ „АЛЕКО КОНСТАНТИНОВ“

На 15 май т. г. се навършват 100 години от тържественото откриване на къща-музей „Алеко Константинов“ в Свищов. Цял един век в нея се съхранява и сърцето на големия общественик и творец. Тя е голямата гордост на Свищов, храм за всеки почитател на творчеството на писателя-хуморист (и № 12 в списъка на 100-те НТО). Първите държавни къщи-музеи, създадени в началото на 20-те години на ХХ век, са свързани с живота и творчеството на видните наши писатели Алеко Константинов и Иван Вазов.

Щастливецът ни завеща девиза „Изучете България, за да я обикнете“. Той е създател на организираното туристическо движение в България. Приживе, в писмо до приятеля си Мирко Павлов от Свищов,

Алеко желае родната му къща да бъде купена от кметството на града или от правителството, защото тя е къща с историческо значение – първата у нас, в която е влязъл царят-освободител. Тя е място, избрано за канцелария на гражданско управление в България, начело с Найден Геров. Там 14-годишният Алеко е бил писар, а писателят Иван Вазов – регистратор. След убийството на Алеко през 1897 г. проф. Емануил Иванов (негов вуйчо) отстъпва за училище къщата в Свищов, която Алеко подарява приживе на сестра си Веселина. Градският общински съвет в Свищов окончателно изкупува къщата от неговите наследници с решение от 1898 година. След това в нея се помещава девическото училище „Алеко Константинов“. През 1911 г. къщата на Алеко, която е общинско владение, се отстъпва на комитета „Цар Освободител Александър II“ за уреждане на музей. По време на Балканската, Междусъюзническата и Първата световна война в периода 1912 – 1918 г. дейността на комитета е преустановена.

Дружеството на учителите от прогимназиите и средните училища в Свищов подновява дейността за превръщане на

бившето девическо училище в къща-музей. Целта е да се увековечи паметта на именития свищовски гражданин – турист, писател и политик Алеко Константинов. Създава се Комитет „Къща-музей „Алеко Константинов“ с устав, утвърден от Министерството на народното просвещение през 1920 година. Членове на комитета са Христо Статев, председател на Свищовското училищно настоятелство, Йордан Николов, председател на ученолюбивото дружество „Еленка и Кирил Д. Аврамови“, Владимир Станчев, гражданин избран от общината на град Свищов и Антон Байраков, член от класното учителско дружество, който от 1921 г. е председател на комитета. Комитетът набира средства от дарения от Свищов – от общината и от граждани, от всички общини и окръжни

съвети в страната, от Народното събрание, от Министерството на народното просвещение, от учреждения и дружества, които почитат Алековата памет, от литературно-музикални вечеринки, давани от Свищовското класно учителско дружество, от всенародна подписка, открита между почитателите на Алеко, в която участват политически дейци, професори, учени, ученици, студенти, туристи и др. В събирането на експонати се включват граждани, учители, ученици и членове на свищовското археологическо дружество.

Комитетът е подпомогнат от Свищовската дружба в София, начело с проф. Иван Шишманов (родственик на Алеко по майчина линия), проф. Георги Данаилов, акад. Александър Божинов и Цветан Радославов. В писмо до Министерството на народното просвещение от 1922 г. на Свищовската девическа гимназия се потвърждава, че Алеко Константинов подарява родната си къща на училищното настоятелство за училище. Директорът на Народния музей Андрей Протич изпраща рапорт за състоянието на къщата до Министерството на народното просвещение с пояснение, че „Къщата е масивна тухлена двуетажна постройка,

висока 10 м, широка 20.47 м и дълга 12.60 м. И в своята външност, и в своята вътрешност тя е представителна, особено със стълбището си от централния коридор на долния към горния етаж. В партерния етаж, около коридора и стълбата, има 3 големи стаи, в горния етаж – 6 стаи, от които една много голяма. Освен това има много килерия, баня, изба и пр.“

Реставрацията на родната къща на Алеко Константинов се осъществява със средства от Министерството на народното просвещение и Министерството на обществените сгради. За създаване на експозицията през 1925 г. от Народния етнографски музей са командировани Стефан Л. Костов, директор и ас. д-р Евдокия Петева, уредник. Те полагат неуморни усилия работата да върви успешно. Затова в писмо от 4 май 1926 г. до министъра на народното просвещение комитетът „Къща-музей „Алеко Константинов““ представя експозицията като: 1. Алекова стая 2. Туристически отдел 3. Етнографски отдел 4. Цар Освободител 5. Археологически отдел с молба да се уточни дата на откриването. Министър Найденев нарежда датата да е 15 май, събота в 10 часа.

На 15 май 1926 г., по време на царуването на цар Борис III, министърът на Народното просвещение Никола Найденов открива музея на Алеко Константинов на негово име и в негова памет. На празничния ден присъстват председателят на Народното събрание Александър Цанков, народният представител проф. Георги Данаилов от Свищов, Аврам Капитанов, кмет на Свищов, Цветан Радославов, автор на българския химн и връстник на Алеко, свещеник Апостол Георгиев, Михаил Арнаутов, председател на Българското туристическо дружество, председателят на Съюза на българските писатели и много граждани.

През есента на 1926 г. в град Свищов е назначен за учител по история Стефан Стефанов, който изпълнява и длъжността уредник

на музея. Той приема 511 инвентарни единици от асистентката д-р Евдокия Петева, уредник в Народен етнографски музей София. Най-ценните реликви, свързани с живота и творчеството на писателя, са сърцето на Алеко, запазено в стъкленница със спирт от семейството на покойния д-р Кръстю Кръстев; портрети на

Алеко Константинов и роднините му, негов костюм от черно сукно, седефени копчета за маншети, дървена люлка, негови писма до приятелите му Мирко Павлов, Стоян Бешков и роднини, ръкописът му „На свободна почва“, картина от народния живот в две действия. От деня на неговото убийство са предадени пушката кринка, с която е стреляно, гипсови отпечатъци от стъпките на убийците, пардесю и две бели ризи със синя шевица на яката, с които е бил облечен. Благодарение на Стефан Стефанов, дългогодишен уредник в следващите години, музеят се превръща в един от най-добре уредените и с най-богат нумизматичен отдел сред музеите в България. През 1946 г. Министерството на информацията и изкуствата обявява къщата-музей за народен музей, като урежда щатен персонал начело със Стефан Стефанов. Той е освободен от учителската професия и е назначен за главен уредник на музея, където продължава да работи с голяма преданост, особено за археологическите разкопки и проучвания на Свищовския край.

На 13.01.1979 г. в родната къща на Алеко е открита нова експозиция, която пресъздава най-важните етапи от краткия му, но богат обществен и творчески живот. Музеят „Алеко Константинов“ се превръща в мемориален. Къщата остава в същия вид от онази епоха, в която той и семейството му живеят в нея. До-

мът прилича на малък дворец с просторни стаи, от които балкони се открива панорамна гледка към река Дунав. В северната половина на втория етаж е направена възстановка на подредбата на богатата търговска къща, построена от бащата И в а н и ц а Хаджиконстантинов през 1861 г., с елегантни виенски мебели и

предмети на бита и разкоша. В рождената стая е поставена люлката на Алеко и неговите сестри Елена, Веселина и Любка. Североизточната стая е посветена на руския император Александър II, който отсяда в къщата след освобождението на Свищов, с което е изпълнено желанието на Алеко. В източната стая е разположено пианото на сестрите му. В двата просторни южни салона е представена документалната част на експозицията чрез фотоси, факсимилета, книги – първите издания на „Бай Ганьо“ и „До Чикаго и назад“ и лични вещи като кибритница.

Музеят съхранява и пренася във времето наследството, богатството и културата на обществата, живели преди нас. Той е продължител на музейното дело, започнало още през Възраждането със създаването на Първото българско читалище с музей през 1856 г. в Свищов.

Ивелина ГАБРОВСКА – директор
и
Анолия ТОДОРОВА – уредник
в ГИМ „Алеко Константинов“, Свищов

Използвана литература:

1. Градско общинско управление 1877 – 1944, инвентарен опис документи. Велико Търново, 1990 г.
2. „Алеко въ семейна и роднинска среда“, Екатерина Иванова, София, 1939 г.
3. Инв. № 220, 221, 222 от фонд „Алеко Константинов“, ГИМ „Алеко Константинов“ Свищов
4. Почетна книга от откриване на музея на 15.05.1926 г.
5. Централен държавен архив, Фонд № 177к, Опис №2, АЕ №644
6. в. „Свищовски подем“, 5.01.1946 г.

„ТРАДИЦИЯ, ЗНАНИЕ И ОТГОВОРНОСТ КЪМ ГОРАТА“

„Седмицата на гората 2026“ се проведе от 6 до 12 април с официално откриване в Юндола и редица национални и регионални инициативи за опазване и залесяване на горите.

На 6 април 2026 г. в Учебно-опитно горско стопанство „Г. Ст. Аврамов“ в село Юндола се състоя националното откриване на Седмицата на гората. Събитието премина под мотото „Традиция, знание и отговорност към гората“ и отбеляза юбилея „100 години Университетска гора“. В церемонията участваха служебният министър-председател Андрей Гюров, министърът на земеделието и храните Иван Христанов, министърът на регионалното развитие и благоустройството и другофициални лица. Официалната част включваше символично залесяване с фиданка от вида „черна мура“.

Честванията включиха разнообразни събития в цялата страна, насочени към образование, доброволчество и опазване на горите, сред които: поднасяне на венци и цветя в памет на загиналите лесовъди пред мемориала на Лесотехническият университет; връчване на награди и символично залесяване в Юндола; отбелязване на 10-годишнината от възстановяването на крайречни гори в село Маноле, съвместно с WWF България и ИАГ; залесяване на опожарена площ над село Илинденци, връчване на

благодарствени грамоти; национална инициатива „Лесовъд за един ден“ с образователни занимания по горска педагогика в детски учебни заведения; Ден на отворените врати и залесявания в РДГ-Благоевград, ДГС - Симитли и други територии; образователни посещения и занимания с деца в детски градини и училища в градовете Велико Търново, Пещера, Пловдив и Кърджали; туристически походи с природоопознавателна насоченост и демонстрации на горска техника.

Основни акценти на седмицата на гората бяха: подчертаване на значението на борбата с незаконната сеч и устойчивото управление на горските ресурси; ролята на академичната общност и науката за развитието на лесовъдството и обучението на кадри; включването на доброволци, ученици и местни общности в залесявания и образователни инициативи.

Всяка година в първата пълна седмица на април лесовъдската гилдия отбелязва своя празник „Седмица на гората“. Тази година се навършват 100 години от неговото първо честване, макар че действията по възстановяването, стопанисването и опазването на българските гори започва веднага след Освобожданието през 1878 г. Новосъздадената държава първоначално създава охранителни звена от пеши и конни горски стражари от местните администрации. Една година по-късно, на 5 юли 1879 г. е изграден са-

мостоятелен сектор „Надзор на лесовете“ към Отделението за държавните имоти и рудите към Министерството на финансите, с което се поставя началото на държавната горска служба в България.

През 1883 г., Министерството на народното просвещение издава писмени указания до всички училища в страната за създаването на разсадници. Учителят Никола Василев от гр. Ловеч пръв се отзовава и открива разсадник над града в местността „Куклата“. В него той учи децата да произвеждат фиданки, които през 1898 г. залесяват в местността „Стратеш“. Идеята за разсадници и залесявания се подема и от други учители, по-изявени, от които са и двама копривщенски учители Нейко Азманов и Иван Джартазанов. Те заедно със своите ученици засаждат през 1901 г. първите иглолистни фиданки около училището и три години по-късно ги залесяват по оголените баири на града.

През 1905 г. започва активна и целенасочена дейност по овладяването на поройните реки и дерета и залесяването на милионите декари оголени и ерозирани терени, съществуващи във всяко населено място.

Така на 12 април 1925 г. (Благовещение) Министерството на народното просвещение и Министерството на земеделието и държавните имоти официално регламентират Празник на залесяването, който по-късно пре-

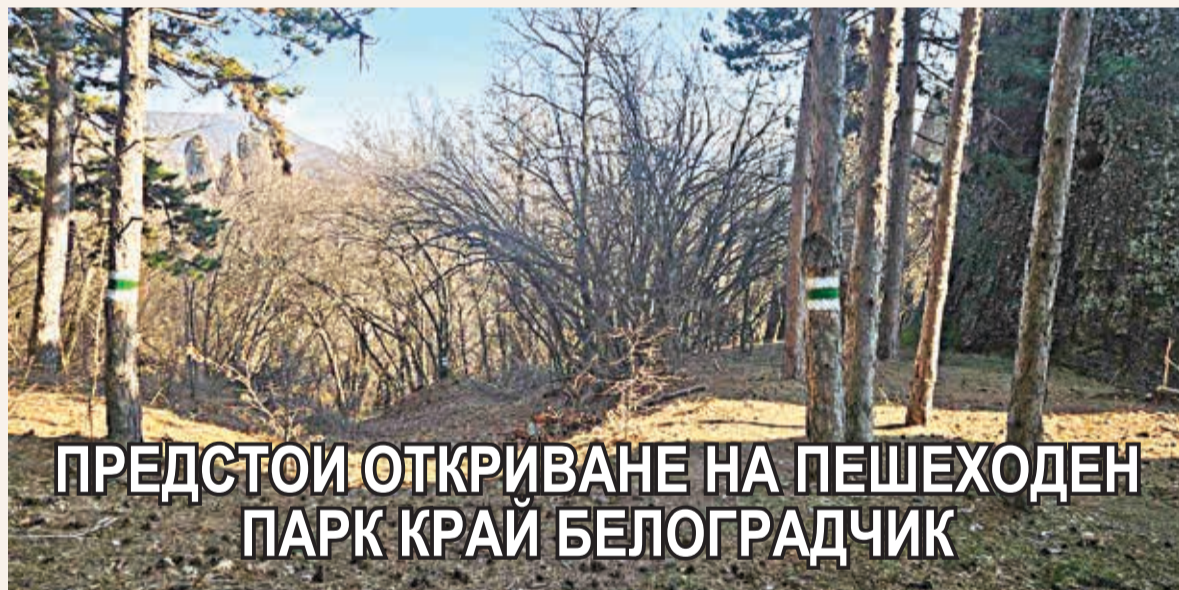
минава в „Седмица на гората“. В този ден в храм-паметника „Св. Александър Невски“ е отслужен молебен за граждани, учители, ученици, които след това залесяват в парковете и покрайнините на гр. София 420 000 горски фиданки и 20 кг семена. Празникът на залесяването е утвърден със Закона за горите, приет през същата година, в чийто чл. 131 се казва: „...всяка година най-малко по два дни да се употребяват за работа по залесяването и в горските култури. Освен това всяка година през пролетта Министерството на земеделието и държавните имоти в съгласие с това на Народното просвещение урежда Празник на залесяването, в който са длъжни да вземат участие учениците от всички училища заедно с учителите, а така също и войската и трудоваците“.

От 1937 г. Празникът на залесяването (04-11 април) се чества по утвърдена от министъра на зе-

меделието и държавните имоти програма, която включва „словесна, печатна, картинна и друга пропаганда за запазването и разумното използване на българските гори. От 1940 г. Празникът на залесяването прераста с продължителност от една седмица в две. Като тържествеността на празника спира от разразилата се Втора световна война, но не и неговия смисъл.

През 1956 г. Седмица на гората е възстановена отново с решение на Министерски съвет от 4-ти февруари, като се регламентира нейното провеждане да бъде винаги през първата цяла седмица на месец април.

Масовите залесявания стават приоритет на държавата през втората половина на ХХ век. Хиллади граждани се включват благородно и по време на „Седмица на гората“ активно допринасят за увеличаване на зеленото богатство на страната.

ПРЕДСТОИ ОТКРИВАНЕ НА ПЕШЕХОДЕН ПАРК КРАЙ БЕЛОГРАДЧИК

Паркът се намира в местността „Зелениград“ на юг и изток от Белоградчишката крепост „Калето“ и името на местността – Зелениград. Обхваща територия от 1100 декара, а общата дължина на пътеките в него е над 11 километра. Обособен е предимно по съществуващи стари пътеки, голяма част които от десетилетия не са били поддържани и са били непроходими заради гъста рас-

тителност. Днес тези пътеки са почистени и разширени, положена е и туристическа маркировка. Пътеките образуват мрежа, като всяка от тях има многобройни връзки с една или няколко от останалите.

Обособени са шест маршрута, като всеки е маркиран с различен цвят – зелен, червен, жълт, оранжев, светлосин и тъмносин. Те се пресичат на много места и лесно може от един да се премине на

друг, в зависимост от това коя част на парка искате да разгледате. Пътеките минават през хубави гори, покрай фантастични скални образувания и водят до 10 скални площадки с изумителни панорамни гледки. В съвсем скоро време предстои допълнително облагодоряване с 18 информационни и 79 указателни табели.

Паркът ще има пет входа, всеки от които ще бъде обозначен с голяма информационна табела.

Два от входовете са на крепостта – от паркинга пред главната порта и от паметника на водачите на Белоградчишкото въстание от 1850 г. Третият вход е от градският площад, четвъртият – от паркинга на шосето на 1 км преди Белоградчик, при култовото в близкото минало крайпътно заведение „Ханчето“, а петият вход е от Субашин чешма. На останалите информационни табели ще има интересни факти за скалите; легенди, свързани с тях и друга полезна информация; снимки, моментното местоположение, както и връзка към дигиталната карта на парка чрез QR код. Картата ще бъде изработена на основата на Google Maps от водеща в областта испанска фирма, която работи с някои от най-известните световни дестинации. Чрез дигиталната карта всеки може да получава на мобилното си устройство информация за маршрута, по който се намира, за местоположението си в парка, за най-близките забележителности и интересни места, за връзките с останалите маршрути, но не само това. Освен информация за парка и пътеките през него, дигиталната карта ще отразява и забележителности, обекти и места

от туристическата инфраструктура извън пределите на парка. Картата ще бъде част от новия туристически портал на Община Белоградчик, който също е в процес на разработка.

В парк „Зелениград“ ще има и елементи на туристическа инфраструктура, които ще улесняват достъпа до по-труднодостъпни места – мостчета, парапети, стълби. Целта е пътеките да са достъпни за хора от всички възрасти и ниво на физическа подготовка, не само за заклетите туристи и планинари. Ще има и пейки, направени от някои от многобройните паднали дървета на място. Ще бъдат изградени и три беседки за отдих и пикник – две от тях до чешмите Долня и Субашин, третата ще е на тихо място в гората до скалната фигура Гълъба, което е същевременно лесно достъпно от входа на парка при „Ханчето“. Една интересна подробност – няма да поставяме кошчета за отпадъци, защото вярваме, че хората, които се разхождат по такива места, обичат и пазят природата. Официалното откриване на парка се очаква в началото на юли 2026 г.

ПРИСАДЕНИ ДРЪВЧЕТА ЦЪФНАХА В ЕНИНСКИЯ БАЛКАН

Грижите и любовта на Делчо Даскала към природата и хората не са спонтанен еднократен акт, а една обсебваща мисия. Като обречен с клетва да върши добри неща в полза на хората тихо, безшумно и упорито, той не разказва за делата си и аз научавам за тях по следите им в тишина и безмълвие. Така открих, че много присадени дръвчета са негово дело, когато го намерих сред тях около туристически пътеки. Решаващ е приносът му за

построяването и поддържането на заслоните над с. Енина – „Кайзеров“, „Операта“, „Оазиса“. В ежедневието си разходки в планината Делчо наглежда своите овошки, зазимява ги, оцветява калемите, маркира и подрязва.

И любовта ражда любов!

Приятни за туристите ще бъдат сенките и плодовете на овошките в гората. Днес, когато сечта в го-

рите не спира и реките пресъхват, имаме един родолюбец, който дръзва да поправи фаталните грешки на властта като не унищожава, а възстановява!

Днес наблюдавах едно негово дърво, цъфнало наполовина, защото Делчо е присадил на яките корени на дивото дърво две различни овошки, които ще цъфтят и ще дават плод в различно време. И си мислех

за великия урок, който ние, хората, получаваме от природата чрез Делчо. Защото в любовта, приятелството и семейството се събирате, стъпите на стабилния жилав корен на нашите взаимни чувства, любов, общи интереси и грижи по децата. Но по-щастливи бихме били, ако никои сред нас не поставя другия в постоянна, обезличаваща и поробваща сянка!

Петранка РИЗОВА

ЕВРОПЕЙСКИ ТУРИСТИЧЕСКИ МАРШРУТ E8

Европейският туристически маршрут E8 започва от Република Ирландия, минава през десет държави и завършва в България, като общата му дължина е 6137 км. Някои участъци от E8 се дублират отчасти с отсечки от други европейски маршрути, а връзката на трасето в Румъния с българския участък (доколкото я има) не е изяснена.

В няколко последователни броя вестник „Ехо“ ще публикува интересни за туристите маршрути – етапи от E8, по които има сравнително равномерно разположена туристическа база, свързана със стандартна маркировка.

БЪЛГАРСКИ УЧАСТЪК РИЛА – РОДОПИ

връх „Мусала“

Българският участък на E8 е последният от трите европейски маршрута, които минават през нашата страна. Открит е през 1993 г. и е с обща дължина около 600 км. Началната му точка е най-старият планински курорт и ски център Боровец със 130-годишна история, която се намира в подножието на Рила, а крайната е село Мезек, Община Свиленград, близо до държавната граница с Гърция. Трасето минава през едни от най-високите части на Национален парк „Рила“, в т. ч. и през Балканския първенец Мусала, а в Родопите – през Велинград (най-големият балнеоложки център на Балканите); първенецът на Родопите Голям Перелик; другият наш голям ски център Пампорово; покрай благоустроени пещери, природни феномени, исторически, археологически и архитектурни забележителности. Маршрутът е обозначен с червена лентова и отчасти стълбова туристическа маркировка. По него са разположени 15 туристически обекта – 5 в Рила и 10 в Родопите до хижа „Сини връх“ включително.

РИЛА

Трасето на E8 минава през Източна Рила – един от четирите главни дяла на планината. То следва билните части на едни от най-високите ѝ дялове: Мусаленски, Маришки, Ибърски и Белмекенски. По него са разположени 5 туристически обекта: хижите „Мусала“, „Заврачица“, „Белмекен“, Учебен център „Христо Смирненски“ и хижа „Юндола“.

По-долу описаният маршрут е летен. Маркировката на E8 по целия маршрут е червена лентова, а в отделни участъци – стълбова.

Боровец – хижа „Мусала“ (пеша 4 часа) – връх Мусала (2 часа) – хижа „Заврачица“ (3 часа) – хижа „Белмекен“ (6.30 часа) – Учебен център „Христо Смирненски“ (2.45 часа) – Юндола (3 часа).

От Боровец до хижа „Мусала“ се стига по няколко варианта:

Вариант 1. С кабинков лифт от Боровец до хижа „Ястребец“ – 25 минути. От горната лифтова станция започва широк черен път почти по хоризонтал, сред клекови храсти в южна посока по източния склон на рида Маркуджик, по който се достига хижа „Мусала“ за 50 минути.

Вариант 2.1. Със седалков лифт от Боровец до Ситняковска скала (горна лифтова станция „Ситняково“) за 20 минути. От горната лифтова станция през Солената вода и река Мусаленска Бистрица по маркирана пътека се стига до хижа „Мусала“ за 3 часа.

Вариант 2.2. От горната лифтова станция през Солената вода и през седловината между върховете Шатър и Дено по маркирана пътека се стига до хижа „Мусала“ за 3.10 часа.

Класическият маршрут по E8 е пешеходният. Той започва от центъра на Боровец и след двореца „Бистрица“ се отделя вляво на шосето от Боровец за с. Бели Искър, като се насочва срещу течението на река Мусаленска Бистрица. Широката и сенчеста в началото пътека на два пъти пресича реката по мостове и достига **трети мост**, където е водосливът на река Мусаленска Бистрица с потока Солената вода (**40 минути от шосето**). След него започва стръмно изкачване с къси серпентини по гористия склон над Бистрица, а пътеката се отдалечава от речното корито. Стръмното изкачване продължава, подминава се **отклонението на**

маркираната пътека за горната лифтова станция на Ситняковска скала (1 – 1.10 часа) и след около 30 минути се достига **огромна опушена скала** (1.35 часа). След още 25 минути се достига **м. Велчево мостче** на р. Мусаленска Бистрица (общо 2 часа от Боровец). На 50 метра преди мостчето се отделя пътека за хижа „Ястребец“. Нашата пътека, вече доста изровена и каменита, навлиза в клековия пояс, минава край водопад и продължава с изкачване по западния склон на рида Средния чукар. За последен път маршрутът пресича реката по мочурлива заравненост под хижа „Мусала“ и край стари телефонни стълбове изкачва стръмнина, наречена „Голгота“, и стига до най-долното, Седмо Мусаленско езеро. На неговия бряг е разположена хижа „Мусала“ (най-високата в България – 2389 м н. в., 45 – 60 легла според сезона, тел. 0876276520 и 0988799614) – 4 часа от Боровец.

хижа „Заврачица“

За връх Мусала маршрутът започва край северния бряг на езерото, с няколко серпентини се изкачва на третия циркусен праг, след това в южна посока достига втория циркусен праг при Алеково езеро, заобикаля връх Палеца и по западния склон на връх Иречек достига **Леденото езеро** (1.15 часа). **В непосредствена близост е заслон „Еверест“ или „Леденото езеро“** (2700 м н.в., 27 места, тел. 0888590342).

След заслона трасето прекосява североизточния ръб на връх Мусала, по-нагоре преминава

хижа „Мусала“

над дълбока пропаст (Дяволският улей) и по западния склон излиза на връх Мусала (2 часа от х. „Мусала“).

Първенецът на Рила - връх Мусала е най-високият в България и на Балканския полуостров, а надморската му височина (2925 м) го нарежда на шесто място сред планинските

извивки слиза на седловината пред връх Манчо. Лятната пътека започва изкачването към връх Манчо по южния му склон, малко под билото прекосява източния му склон и се спуска на седловината Заврачица. От нея за 30 минути по стар път, а след това по пряка пътека, която избягва завоите му, се слиза до хижа „Заврачица“ (2162 м н.в., 60 места, тел. 0884791609) – 3 часа от връх Мусала (общо 5 часа от хижа „Мусала“).

От хижа „Заврачица“ за хижа „Белмекен“ трасето на E8 се насочва по лятната пътека вляво след хижата край малък поток, който се спуска в долината на Права Марица. В юго-източна посока пътеката излиза на билното понижение, източно от Янчов връх и продължава с изкачване към слабо очертаната седловина между върховете Ченгене чал I (Цигански връх) и Ортачал (Среден връх). Лятната и зимната маркировка на маршрута до Чалтъшкото езеро почти си съвпадат. Започва слизане в североизточна посока по склона над **циркуса Казана** и в източна посока се достига **затревеното му дъно** (2.20 часа).

По-нататък, почти в източна посока, трасето следи силно разлатото, вълнообразно и затревено било, преминава през Мусановчалската седловина, а след нея през връх Ченгене чал II и достига **Чалтъшкото езеро** (Мочурищенското езеро) – 4 часа. От там направо (на изток) води маркирана пътека за Спортен комплекс „Белмекен“, а вляво (на север) трасето на E8 се изкачва за 30 минути до **седловината Ушите между върховете Ибър и Каменити връх** (4.30 часа). От Ушите посоката на пътеката става североизточна и започва да подсича северните склонове на Сиври чал (Остри връх). За още 1 час се достига **малко тясно скалисто седло** между върховете Каменити чал (на юг) и Сиври чал (на север). До него се спуска стоманено-въжният парпет от Сиври чал – част от зимния вариант на маршрута (5.30 часа).

първенци в Европа. На връх Мусала се издига първата високопланинска метеорологична станция у нас, изградена през 1932 г. със съвместните усилия на БТС и Централния метеорологичен институт. Мусала е един от 100-те национални туристически обекта и № 1 от 10-те планински първенци. От връх Мусала се разкрива изключителна панорама във всички посоки. Като на длан се очертават върховете на Източна, Средна и Североизточна Рила, а на юг – мраморните върхове на Пирин. На северозапад и север се издига куполът на Витоша, веригите на Средна гора и Стара планина, а на изток – безкрайните дипли на Родопите.

От връх Мусала трасето по E8 продължава в южна посока край гроба на загинал в лавина планинар и с много извивки слиза на **седловината Преслапа** (20 минути). От нея с изкачване се траверсира от изток връх Малък Близан, достига се седловината между него и връх Голям Близан, който също се траверсира и се излиза на **седловината пред Маришки връх** (1.20 часа). От седловината на юг е пътеката за хижа „Грънчар“, а маршрутът по E8 се отклонява на изток, изкачва Маришки връх и с няколко

ЮНДОЛА

ЕДНО ПРЕКРАСНО МЯСТО ЗА ТУРИЗЪМ

Седловината Юндола е с естествени географски граници между две величествени планини – Рила и Родопите. И преди, и сега, на огромни територии тук се разпростира елитни иглолистни гори, представени предимно от бял бор, смърч и ела, известни като Гешова планина. Обширните Родопски поляни, прорязани от няколко дълбоки долове на реки, спускащи се стремглаво към равнината, придават изключителна и трудно описуема красота на планинския пейзаж. Седловината, разположена на 1400 м н.в., отстои на 16 км от Велинград, на 20 км от Белово и на 40 км от Якоруда.

Наред с големите достойнства на природния пейзаж и здравословния климат тук съществуват редица обекти, които допринасят за все по-голямо развитие на туризма и курортното дело. На първо място ще посочим действащото тук Учебно-опитно горско стопанство (УОГС), което допринесе изключително много района, наред с другите достойнства, да получи световна известност.

Само 17 години след създаването на новата Българска държава, през 1895 г. се обсъжда въпросът къде да бъде основано първото училище за подготовка на горски кадри. Лесовъдът Кирил Байкушев, отличен горски таксатор и познаващ много добре изключителните качества на иглолистните гори в седловината, предлага Гешова планина за място, където да бъде изградено такова училище. Заслужава дапомним, че този лесовъд е увековечил името си с откриването на най-старото мурово дърво в северен Пирин на възраст над 1300 г.,

което завинаги ще носи неговото име.

През лятото на 1895 г. горският съвет при Министерство на земеделието, представляван от министър Григор Начевич, обсъжда въпроса къде да се открие първото горско училище в България. Минават много години в дискусии и протакане решаването на този въпрос. За това също допринасят липсата на финансови средства и участието на България в три последователни войни в началото на 20 век.

През 1925 г. е направено писмено искане до Министерството на земеделието и държавните имоти за предоставяне на държавни гори, с цел подпомагане на учебните практики на студентите по лесовъдство и научноизследователската дейност на преподавателите от факултета по лесовъдство.

В края на 1925 г., с писмо на Министерството на земеделието и държавните имоти е уведомен ректорът на Софийския университет, че за преподавателската и научноизследователската дей-

ност на Агрономо-лесовъдния факултет се отпускат държавните гори в Гешова планина. Този писмен акт, който се основава на тогава действащия закон за горите и този за висшето образование, поставя начало на Учебно-опитните горски стопанства в м. Юндола и м. Петрохан.

Със създаване на Висшия лесотехнически институт, сега Лесотехнически университет, двете учебно-опитни стопанства преминават във функциите и задачите на университета.

Понастоящем площта на УОГС в Юндола е 5130 хектара, от които 94 % е заета с горска растителност, представена главно от бял бор, смърч и ела. Лесоустройственият проект, по който работи УОГС, е утвърден през 2008 г. Според него, средната възраст на насажденията е 95 години, при годишен прираст 17500 куб. м. Приблизително толкова е и годишното то ползване, като през отделните години има малки разлики, в зависимост от възможностите за реализация на добиваната дървесина.

Цялата горска територия е единствено държавна собственост, т.е. на Учебно-опитното горско стопанство, техниката за дърводобива и лесокulturните мероприятия. Работниците се назначават

от стопанството, което им изплаща заплати и осигуровки, грижи се за тяхната екипировка и обучение.

На Юндола има горски разсадник с площ 19 дка. В него се произвеждат фиданки от бял бор, смърч и ела. Известна част от разсадника е заета от присадки на изключително приятния за консумация и с голям здравен ефект храст арония.

На площ от 270 ха е създадена база за интензивно развъждане на дивеч, оградена с масивна ограда. Тук се развъждат благороден елен, муфлон и дива свиня. Има няколко ловни чакала, от които туристи практикуват фото-лов и подбоден отстрел на дивеч при специални условия.

Наблизо, до тази ловна база, е изграден малък източноправославен храм „Света Петка“, изграден изцяло с финансови средства, дарени от Учебно-опитното горско стопанство. В центъра на селището има и среден по големина мюсюлмански храм – джамия.

За промишлената си дейност стопанството разполага с дървообработващ цех, съоръжен с нова техника, както и с изградена наблизо сушилня за дървени материали.

Интересен туристически обект има в м. Филибелийска поляна, която е на около 2 км. до автомобилния път, в близост до м. Старина. На Филибелийска поляна е изграден дървен заслон с барбекю, с условия за краткотраен отдих. Пред заслона е построено чакало и оградена територия, където може да се практикува стрелба по панички и изкуствен бягащ заек с пушка, лък или пистолет. Недалеч от заслона има хранилки и две чакала за подбоден отстрел на дивеч. В северозападна посока от заслона, при хубаво ясно време

може да се наблюдава връх Белмекен. На 300 метра в западна посока се намира природната забележителност „Седемте братя“. Това е смърч на около 300 години, от чиито корен се издигат седем величествени стъбла. В местността има и водоем за спортен риболов.

В м. Старина е изградена ски писта с влек, подходяща за спускане със ски и шейни на деца и начинаещи скиори. Цялата територия на стопанството дава много добри условия за практикуване на ски туризъм.

В същия район, над пътя за ВТБ „Белмекен“, е направен манеж за конна езда. Тук е конната база на стопанството, която предлага разходка с кон из планината или с шейна, теглена от коне. Приятно е прекарването в заведението в м. Старина, където се предлагат напитки и ястия, приготвени по местни рецепти.

В средата на 90-те години на 20 в. е изградена Учебно-туристическа база „Юндола“. Това е пететажна сграда с 200 легла в стаи с по 2 и 3 места, както и 3 апартамента. Разполага със столова за 170 човека, ресторант, кафе-бар, фитнес зала и сауна.

Тази красива постройка с външна архитектура, съобразена с планината, притежава учебни и конферентни зали, подходящи за занимания на студенти, научни срещи и съвещания от вътрешен и международен характер.

Юндола е прекрасен район, притежаващ отлични условия за практикуване на всички видове туризъм.

инж. Георги ПЕТРУШЕВ

ЕВРОПЕЙСКИ ТУРИСТИЧЕСКИ МАРШРУТ E8

►► стр. 6

БЪЛГАРСКИ УЧАСТЪК РИЛА – РОДОПИ

От седлото се тръгва в източна посока по добре очертаната лятна маркирана пътека и след 30 минути се достига главния маркировъчен стълб на възловата седловина Премката (6 часа). Тя е разположена между върховете Равни връх

(Сиври чал) на северозапад и Белмекен на изток. От нея на юг маркираната пътека (E8) се спуска към спортното градче и Учебен център „Христо Смирненски“, а на северозапад (вляво) след няколко серпентини между клекове и покрай северния бряг на Равниръшкото (Равничалското) езеро за 30 минути достига хижа „Белмекен“ (2208 м н.в., 39 места, тел. 0879461899) – общо 6.30 часа от х. „Заврачица“.

За Учебен център „Христо Смирненски“ се тръгва обратно на юг по описаната пътека до главния маркировъчен стълб на седловината Премката (35 минути). От

учебен център „Христо Смирненски“

хижа „Белмекен“

нея в посока юг-югоизток маршрутът се спуска по долината на река Ражавица и след 1 час достига високопланинския спортен комплекс „Белмекен“ (1.35 часа). От там се продължава по шосето вляво до пътно кръстовище при

контрастената на язовир „Белмекен“. Продължава се на югоизток по стената на язовира само по асфалтово шосе, което подсича югозападните склонове на Славов връх, и след 4 км от язовир „Белмекен“ се излиза на обширната билна заравненост Вълча поляна, където е разположен Учебен център „Христо Смирненски“ (1760 м н.в., 82 легла, тел. 0877 332969) – 2.45 часа от х. „Белмекен“.

За село Юндола се следи в общи линии шосето в югоизточна посока, минава се покрай няколко постройки и след многократно пресичане на асфалтовото шосе

се достига местността „Старина“. Тук маркировката напуска шосето, върви се през гората вляво и след час се стига до обширната седловина Юндола – границата между Рила и Родопите (2.30 часа). Тук се кръстосват шосетата за гр. Белово – на северозапад, гр. Якоруда – на югозапад и Велинград – на югоизток. Тръгва се по шосето за Велинград и след около 800 м вдясно, близо до шосето, се достига село Юндола, което същевременно е и планински курорт с места за настаняване. То се намира на 13 км или общо 3 часа ходене пеш от Учебен център „Христо Смирненски“.

Йордан ЙОРДАНОВ

М ТУРИСТИ ОТДАДОХА ПОЧИТ НА ТЕ ОТ АПРИЛСКОТО ВЪСТАНИЕ

ически съюз Венцислав Венев благодари на тур-
и. „Днес, 150 години по-късно, ние отново имаме
ма родината ни бъдеще. И да не забравяме, че
България - за чиято свобода са воювали дедите
ободата на децата ни – нашата вяра, надежда и
само първата от поредица инициативи, с които
ото въстание. Поднесени бяха венци и цветя на
тордост и вълнение заедно изпяха националния

од от Оборище до град Панагюрище. От кръго-
та колона премина в шестие до паметника на
венци и цветя. „БТС и ТД „Бунай“ – Панагюрище
ановихме маркировката на маршрута „По пътя
до паметника на Павел Делирадев – личност с
движение. Първият, който е преминал по марш-
каза председателя на БТС Венцислав Венев.
ната точка на изцяло обновената маркировка на
Копривщица до Панагюрище.

ище поведе колоната на шествието до централ-
тържествена програма. „Всяка година по това
я, защото е символ на „най-българското време“
Василка Сугарева, която е родом от Панагюри-

приветства туристите и подчерта: „Днес сме се
на онзи април, който ни научи как се умира за
от много лични неща, защото вървах, че ис-
ко за себе си и повече за народа си, който няма
ли, избирайте онези маршрути, които започват
живавайте тази българска смелост! Опознавайте
Делирадев! На добър час и до нови срещи!“

ев връчи на кмета на Панагюрище почетен пла-
четни значки на Община Панагюрище на Вен-
на БТС Лъчезар Лазаров.

дължи с изпълнения на ВГ „Наниз“ към Центъра
гюрище, малките артисти от СУ „Нешо Бончев“,
туристически хор при ТД „Шипка“ – Пловдив,
и др. Празникът завърши с дълго, кръшно хоро.

БЛИЦ „ЗА НАС РАБОТАТА С ДЕЦА Е ПРИОРИТЕТ“

Пепа НЕЙЧЕВА – председател на ТД „Орела 1935“ – Хисаря от 2024 г.

„В последните години участваме
активно в проявите, организирани от
БТС. На местно ниво работим за уве-
личаване на членската маса на дру-
жеството – към настоящия момент то
наброява 116 души, в т. ч. детска група
„Млад турист“ с 29 деца. Тази година
се готвим за състезанието „Велоп-
редизвикателство“ на 1 юни и за иници-
ативата на БТС „България на върха“
през октомври. Основен двигател в детско-юношеския туризъм са учителите, затова
градим добри взаимоотношения с училищата. Работим и с родители – вече имаме
няколко семейства, които членуват при нас. Благодарим на Община Хисаря, която
помага и съдейства за нашите дейности. Търсим съдействие и от други институции.
Нашето дружество традиционно участва в чествания на годишнини от Априлското
въстание. Участието ни в настоящото честване на 150 години от Априлската епопея е
особено емоционално, защото участват деца от ДГ „Млад турист“.

БЛИЦ „АПРИЛСКОТО ВЪСТАНИЕ Е ПОВОД ЗА НАЦИОНАЛНА ГОРДОСТ“

Мария ВОДЕНИЧАРОВА (14 г.) – VIII клас в СУИЧЕ „Св. Климент
Охридски“ – Благоевград

„От три години съм член на Спортен клуб по туризъм за деца
„Младите мечки“ при ТД „Айгидик“ – Благоевград. За мен днешният
ден е празник, защото преди 150 години у нас се е случило едно
велико и храбро дело, с което ние българите трябва да се гордеем,
защото нашите деди са показали свободолюбив дух.“

Мариана БАБИНСКА е преподавател по физическо възпитание
и спорт в СУИЧЕ „Св. Климент Охридски“ – Благоевград и един от
основателите на Спортен клуб по туризъм за деца „Младите мечки“,
основан преди три години. „Организираме собствени туристически
събития и участваме в прояви от Календарния план на БТС. Целта
е да помогнем на децата да обичат природата и да научават повече
за историята на родината. Хубаво би било и днес в България да има
хора, които да носят духа на Априлци“.

Маршрути на паметта: ПО ПЪТЯ НА КЪРВАВОТО ПИСМО

Научило за важно решение на Обори-
ще, турското правителство изпраща Неджеб
ага в Копривщица, а Ахмед ага в Панагюри-
ще. За по-голяма сигурност Неджеб ага реша-
ва да затвори някои от по-важните и опасни
хора на града. За да предотвратят това, ня-
колко въоръжени въстаници нападнат конака.
На историческия Калчев мост изгърмява
първата пушка против петвековното робство.
Убити са мюдюринът и няколко заптии. Коп-
ривщица въстава. Тодор Каблешков написва
прочутото Кърваво писмо до апостолите на
IV-ти революционен комитет в Панагюрище:
„Ако вие, братя, сте били истински патриоти
и апостоли на свободата, то последвайте на-
шия пример и в Панагюрище“.

Тодор Каблешков предава писмото на до-
верените си куриери Петър Разложков и Събо
Загорчинов, които почти тичешком се понасят
през долини и гори и по най-късия път, за три
часа вместо за пет, достигат Панагюрище.
Минават през хана на Найденов и от
там в къщата на Иван Тутев, където се нами-
рат апостолите. С треперещи ръце и голямо

вълнение Георги Бенковски прочита писмото.
Решението е категорично. „Бунт! Въстание!
На оръжие!“ Панагюрище въстава датата
е 20 април 1876 година. Куриерите избират
най-преките и потайни пътеки, по които вече
стотина години преминават хиляди туристи.

Маршрут:

От Копривщица пътят ни води по долина-
та на Бяла река, през Равна поляна, Ривова
ливада и Равнака, за да излезе на билото
при връх Бич (1449 м). Дотук той съвпада с
пътеката за хижа „Павел Делирадев“ и Пана-
гюрските колонии. В този участък пътеката
криволичи, като преминава през красива бо-
рова гора и тучни поляни.

В района на Равна поляна, където е Дър-
жавното опитно поле, започва леко изкачване
и подсичане на северните склонове на връх
Бич. Възлезли на височината, през погледа
ни се открива прекрасна гледка на север към
Стара планина, на изток връх Богдан (1604

м), първенеца на Средна гора. На юго-
изток от нас връх Буная (1572 м), на юг
погледът ни опира чак до мощната сна-
га на Родопите, а на запад до върховете
Братия (1519 м) и Лисец (1383 м). Напред
и надолу е Панагюрище. От връх Бич пъ-
тят тръгва леко надолу, преминава по-
край Хайдушкия кладенец, за да достигне
местността „Белотруп“. После по ясно оч-
ертаваща се стара пътечка продължава
по билото на Голяма ливада. След около
половин час и в края на ливадата пътека-
та свива на югозапад и под Хайдушката
бука навлиза в стара вековна букова гора.

Оставаният път е съвсем ясен и ви-
димостта открита, тъй като гората е оста-
нала зад нас. Пътеката пресича река Окош-
ка в близост до водослива й с Панагюрска
Луда Яна и излиза на водохранилището. До
Панагюрище вече пътят ни е само по асфал-
тираното шосе и за по-малко от час стигаме
до центъра на града, където е въздигнат ве-
личественият паметник, построен в чест на
100-годишнината от Априлското въстание.

По многобройните стъпала се възкачете
на Маньово бърдо. От най-високата точка на
мемориалния комплекс „Априлци“ погледне-
те града, възвестил
тъй дълго чаканата
ни свобода. И днес
той пази повече от 20
къщи, църкви, чешми
и други места, обяве-
ни за паметници на
културата. Отбийте
се до Тутевата къща,
в която е получено

Калчев мост
„Първа пушка“

Кърваво писмо и обявено въстанието.
Влезте и в къщата на Райна Попгеоргиева
Футекова, ушила и сама понесла знамето
на въстанието.

Да преминаем този път заедно!

Дойчо ИВАНОВ

паметник
с писмото в
Копривщица

Тутева къща
в Панагюрище

95 ГОДИНИ МУЗЕЙ „КЪКРИНСКО ХАНЧЕ“

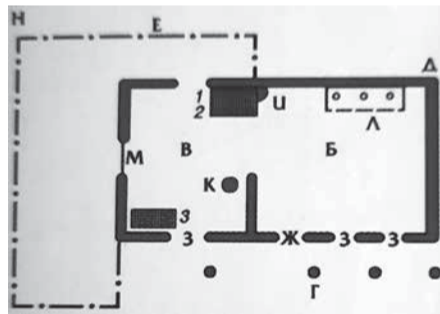
ТРУДНИЯТ ПЪТ
КЪМ ЕДНА СВЕТИНЯ

През 1901 г. в Ловешката първокласна болница е назначен за ординатор току-що завършилия в Западна Европа млад лекар д-р Параскев Стоянов. По времето, когато на 27 декември 1872 г. в Къринското ханче край Ловеч е заловен Васил Левски, младият лекар е бил едногодишно бебе. Родено на 30.01.1871 г. в Гюргево, Румъния, в семейството на родолюбивия българин Иванчо Стоянов, в следващите години младото момче неведнъж слушало легенди за Дякона Левски, и то от устата на своя баща. Знае се, че бащата Иванчо Стоянов е онзи родолюбив българин, който закупил оръжието и билетите на Ботевите четници за кораба „Радеци“. Той е имал много, и то чести срещи с Апостола. Затова това име дълбоко се е запечатало в детската му памет. Това име детето, юношата и младият студент носил в сърцето си дори и когато бил извън пределите на страната.

Майката на Параскев Стоянов – германката Габриела фон Валтер, била високообразована и оказала изключително въздействие върху неговото интелектуално развитие и бъдеще. Под нейно възпитание и влияние той завършва френския колеж в Букурещ, после по различни причини минава последователно през студентски аудитории в Букурещ, Париж, Женева и накрая, след блестяща защита на докторската си теза „Върху сърдечния карцином“ се дипломира във Виюрцбург, Германия. Всичко това, както и природната му любознателност, му помагат да овладее писмено и говоримо 11 езика, което му дава възможност да следи всички новости в медицината.

И когато младият лекар попада в Ловеч – там, където е заловен Левски, той не остава равнодушен към съдбата на Къринското ханче. Според разкази на запознати със съдбата му то е потънало в забрава. Д-р Параскев Стоянов веднага се свързва с Никола Цвятков, спътник на Левски по последния му път към Кърина, и го моли да го отведе до самото ханче. Минават по последните свободни крачки на Апостола от Ловеч до с. Кърина по коларския път и през историческия мост „Пази мост“

и са пред самото ханче – последното убежище на Левски. От тази най-тъжна дата в историята на България са изминали 29 години. Останало без всякакъв надзор и внимание, както преди, така и след Освобождението, ханчето е неузнаваемо и напълно разрушено. Възмутен от видяното, Параскев Стоянов на място вади тетрадка и молив, за да направи, доколкото умее, архитектурна скица на пощадените от времето основи (Виж скицата, от която личи, че и това не му е било чуждо). Завърнали се в Ловеч,

дватамата незабавно информират заинтересованите лица и главно под тяхво давление още на 26.12.1901 г. на мястото на разрушеното ханче е поставена плоча, която да напомня за тази тъжна дата. Плоча, на която и днес четем: „**На това място е било ханчето, гдето е уловенъ Василъ Левски 26.XII.1872 г. – Ловечъ**“.

Въпреки това, улисани в борби за власт, бившите революционери и настоящи управници забравят за поетите задължения и обещания. Забравят за Дякона Левски и Къринското ханче. В града вече го няма буйният млад лекар, защото след Ловеч той вече е преминал последователно през болничните заведения на Русе, Плевен, Варна, за да се установи накрая в София. Където и да се намира, той не пропуска да подсеца отговорните хора за поетите обещания. Едва след десетина години отново се говори за това, но и този път ехото заглъхва чак до 1924 г., когато е сформиран „Комитет за възобновяване на къщата-паметник на Васил Левски в с. Кърина“.

Параскев Стоянов се установява трайно в София и вече е известен учен от световна величина. Той и Васил Моллов са първите професори по медицина в България. Въпреки натоварената му преподавателска и научно-из-

следователска дейност проф. Параскев Стоянов нито за миг не се откъсва от отдавнашната си идея и често напомня на забравящите това задължение. Същевременно професорът пръв се опитва да напише кратка биография на Васил Левски. Издейства издигането на паметник на сподвижника на Левски – Тодор Кирков в Ловеч. Така, след множество напомняния, **най-после на 11 април 1926 г. при подобаваща за целта официалност е положен основният камък, а пет години по-късно, на 10 май 1931 г. става осветяването на възстановеното Къринско ханче и обявяването му за музей (днес то фигурира под № 30а в списъка на 100-те Национални туристически обекта)**. Въпреки напредналата си възраст – 60 години, и голямата му преподавателска и научна дейност, проф. Параскев Стоянов присъства на осветяването. А когато журналистите го питат „Какво е за теб град Ловеч?“, той недвусмислено отговаря: „**Когато умра, отворете сърцето ми и там ще прочетете – ЛОВЕЧ**“. За съжаление, четири години по-късно, след като е получил само една едномесечна пенсия, той напуска нашия свят. Днес една от най-големите болници не само в България, но и на Балканите, носи неговото име – „**Проф. д-р Параскев Стоянов**“.

Кой е Параскев Стоянов?

Както още в началото съобщихме, той е роден в Гюргево, а баща му е тясно свързан с революционното движение. Подпомага с каквото може български революционери, а след Освобождението е избран за Народен представител.

По време на следването си Параскев се пристрастява към планините и на 1 август 1895 г., двадесет дни преди Алеко Константинов да изведе 300 души на Черни връх, той прави първото българско изкачване на висок алпийски връх с помощта на гид. Този връх се намира на границата между Швейцария от север и Италия от юг и е висок 4318 метра, като целият е покрит с вечен сняг и лед. Лично Алеко Константинов го поздравява, когато се завръща в България. „**До 1903**

г. се бях изкачил най-високо от всички българи, за което самият Алеко ми козирува и поздравя“, отбелязва Параскев Стоянов в книгата си „Практично и пълно ръководство по Туризма“ за туристи, алпинисти, скаути, юнаци, колоездачи и ловци. Издадена през 1929 г., тя е първото ръководство за планинарство в България.

Но да се върнем отново в Кърина. По спомени на хора, които все още помнят малкото селско ханче, то отново е възстановено, само че в малко по-големи размери. Запазени изцяло са външният му вид и вътрешната обстановка.

Върху тезгяха в кръчмата и днес са разпръснати автентични шишенца, чаши, паници и кафеничета. На „местата си“ са и мангалът, газената лампа, дървената маса, пейките и няколко стола. В гостната – стоята за нощувка на пътниците, в същия вид, както и на времето, са двата дървени нара, застлани с шарени черги. Там е и печката, измайсторена от пръст и специална глина. В дясната част на обора е голямата бъчва, под чиято канелка сякаш е застинало бакъреното менче. Вляво в ясли, където са били вързани конете на твърде важните гости, е поставена бала със сено. Там е и застланото легло, в което Апостола е прекарал последната си нощ на свобода.

До края на Втората световна война ханчето работи като музей. Вследствие на настъпилите след 9 септември 1944 г. политически промени обявяват мястото за „предателско“ и го затварят. Поп Кръстю несправедливо е обявен за предател и цели 140 години той е несправедливо набеден. В периода 1950 до 1954 г. се води продължителна дискусия и след много „не“ надделява „да“ и музеят отново е отворен. До 17 февруари 1997 г. единственият жив свидетел на онова, което се е случило в ранната утрин на 27 декември 1872 г., е бил старият 200-годишен бряст. За съжаление, на тази дата след природна стихия брястът не издържа тежестта на клоните си и рухва. Българите се разделят с единствения безмълвен свидетел на събитията, които се разиграват в двора на ханчето. Година по-късно, на 19 февруари, борът е изправен и укрепен с метални подпори, за да остане вечен страж пред пантеона на безсмъртието.

През 60-те, 70-те и най-вече през 80-те години, когато движението „Опознай България – 100 НТО“ бе в своя апогей, на площада пред ханчето-музей често спираха автобуси от различни краища на страната, а дори и от чужбина. Рейсове с ученици, групи от заводи, фа-

брики, учреждения и ТКЗС-та, трудно намираха къде да паркират на малкото площадче на селото. Всеки смирено прекрчваше прага на това толкова свято място. Пред плета ежегодно свеждаха глави и многобройните участници в традиционните походи „По стъпките на Апостола“.

Когато, в първите години на демократичните промени след 1989 г., за пореден път посетих това място и отново спрях пред историческия плет, наоколо цареше безмълвна тишина. Нима Апостола на свободата е забравен?! Опасенията ми бързо разсея Боряна Боева от Историческия музей в Ловеч: „**Да, имаше време, когато потокът от гости рязко спадна, но от няколко години нещата тръгнаха към по-добро. Ученическите групи, организирани туристи и индивидуалните гости се увеличават. Апостола на свободата не е и няма да бъде забравен!**“

А вие, уважаеми читатели, ако по някакъв повод посетите Ловеч, не пропускайте възможността да се отбиеете до Къринското ханче. А защо не да планирате специално пътуване дотам. На 10 май тази година ще се навършат 95 години от възстановяването, осветяването и обявяването на ханчето за музей. Отклонението за село Кърина е на 16-тия километър по пътя Ловеч – Севлиево, от там до селото са само 5 километра. Със сигурност няма да съжалявате, особено ако за първи път ще застанете пред дървения плет, обвит в легенди и пропит с история.

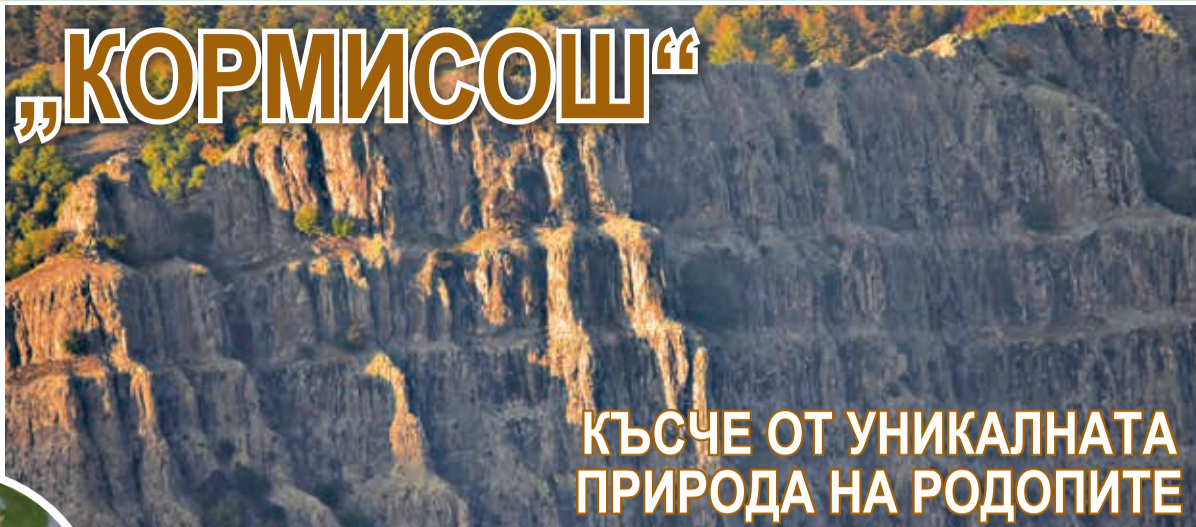
доц. Сандю БЕШЕВ

Параскев Стоянов

с червено е отбелязан пътят на изкачването му

Природният резерват „Кормисош“ (42 000 ха) се намира в Преспанския дял на Западните Родопи, близо до село Борово и град Лъки. Районът се характеризира с богато биоразнообразие, което е причина територията на Община Лъки на 99% да бъде включена в Натура 2000. Резерватът е дом на богато разнообразие от животни, сред които кафява мечка, вълк, благороден елен, муфлон, сърни и глухари. Срещат се и редки растителни видове, в т. ч. включени в Червената книга на България. Тук се практикуват различни видове туризъм, като планински, ловен, кулинарен (дивечова и местна кухня), фотолов, наблюдение на дива природа и др.

„КОРМИСОШ“

КЪСЦЕ ОТ УНИКАЛНАТА ПРИРОДА НА РОДОПИТЕ

ности и за лов и отстрел на трофейни животни в ДЛС „Кормисош“. Основано в края на 60-те години и именувано в памет на българския владетел от средновековието, като легендарно място за ловуване ДЛС „Кормисош“ десетилетия е приютявало ръководители и държавни глави, видни обществени личности. Нараства посещаемостта и от туристи за фотолов и наблюдение на местната флора, фауна, исторически места и духовни светилища.

Резерватът предлага пешеходни маршрути, които водят до водопади, скални образувания и места за наблюдения на уникалната дива природа на Родопите.

Основни маршрути и забележителности

Долен Пропол – Станчов камък. Изкачване на Станчов камък, което минава през изчезналите махали на Долен Про-

пол. Отличава се с изключителни гледки и възможност за наблюдение на диви животни като мечки, елени и диви кози.

Долината на река Сливов Дол и Сливодолското падало – пешеходен маршрут до Сливодолското падало, вероятно най-високият водопад в Родопите

Пролетен многодневен преход – този маршрут включва скалния мост в местността „Шапран дупка“ и водопада Гюмбюртията. По пътя се наблюдават птици, в частност ястреби, и скални образувания, които правят прехода впечатляващ.

Червеният камък е масивна скална формация, популярна за наблюдение на диви кози и археологически останки от древнотракийско светилище на върха.

Съвети за посещение. Най-добре е да се започне рано сутрин, за да се избегне активността на дивите животни в късните часове. Подходящо облекло и обув-

ки за планински терени са задължителни.

Други забележителности в района

Скалното светилище Белинташ е използвано от древните траки преди 7000 години и е било най-голямото светилище на бог Сабазий. Из цялото плато има различни по размер и форма олтари, където древни жреци предсказвали бъдещето по височината на пламъците. Там са издълбани водните щерни на Белинташ. Природните енергии на скалното плато влияят на стрелките на компаса, а през зимата снегът се разтопява веднага щом докосне скалата.

Скалното светилище Хайдут кая. Върх Хайдут кая представлява скално плато с отвесни скали от всички страни. То е достъпно по стар път от североизток. В най-високата южна част на върха са документирани изсечени скални ями и фрагменти от тракийска ке-

рамика. **Скалното светилище Ин кая** е регистрирано при обход в местността „Синята скала“ (Ин кая) и представлява висок около 6 метра скален масив, на чийто връх се наблюдават четири скални ями с кръгла форма (диаметър около 0,30 м).

Караджов камък е впечатляващ скален феномен сред прекрасната природа на резервата „Кормисош“. Самото скално светилище се състои от две високи скали, между които сякаш е заседнал едноименният камък. Според предание малката пещера под него е служела за скривалище на Караджа войвода от с. Яворово. Цялата местност наоколо е била на особена почит от всички религии и култури, които са я населявали.

Кръстова гора – според предания това е един от енергийните центрове на България, където Господ слиза на земята при хората на Кръстовден. Според геолози безспорното лечебно въздействие в района се дължи на гама излъчванията от урановите залежи в недрата на Родопите.

„Кормисош“ представлява уникално съчетание от природни пейзажи, диви животни и исторически махали, което го прави идеална дестинация за любителите на природата и приключенски туризъм. Районът предлага чудесни възмож-

УНИВЕРСИТЕТСКА БОТАНИЧЕСКА ГРАДИНА В БАЛЧИК

ЗАПОЧНА ПАРАДЪТ НА ЛАЛЕТАТА

Парад на лалетата се наблюдава за 13-а поредна година в Университетската ботаническа градина в Балчик. Тази година в него се показват над 60 000 лалета от 85 сорта. За първи път ботаниците показват и парад на паричките. Всяка година тук се засяват хиляди луковичи от различни сортове, които отварят своите чашки по различно време, затова и процесът на цъфтеж е наречен парад. „Очакваме края на последно цъфтящите, късно-цъфтящите лалета, да бъде в началото на май, като освен лалета, в цветните фигури и партери имаме 44 сорта теменужки, 4 сорта незабравки.

Тази година за първи път имаме парад на паричките – имаме 16 сорта, които са по-особени растения, те са зимоустойчиви, многогодишни и много красиви“, казва Ваня Радева, главен специалист в Университетска ботаническа градина – Балчик.

Създадена през 1955 г., днес с Университетска ботаническа градина в Балчик се простира на площ от 194 дка, като голяма част от територията ѝ е със статут на защитена местност по Закона на защитените територии. В границите на защитената местност специалисти и любители могат да наблюдават естествени екосистеми и да оценят богатото биоразнообразие на региона. **Тя е вклю-**

чена под № 24а в списъка на 100-те национални туристически обекта.

Ботаническата градина е част от парка на Архитектурно-парков комплекс „Двореца“ – групов паметник на културата от национално значение, който е бивша лятна резиденция на румънската кралица Мария в началото на 20 век. По протежение на морския бряг, на терен с голяма денивелация, са обособени тераси – градини, свързани помежду си със стръмни стълби, зелени тунели и арки.

През 1955 г. на Софийския университет е предоставена възможност за създаване на Ботаническа градина, в която да се обучават студенти под ръководството на акад. проф. Даки Йорданов. От

2005 г. Университетска ботаническа градина отваря своята адаптирана градина, предназначена за посещение от хора с увреждания. Тя е открита официално по повод нейния 50-годишен юбилей.

Университетската ботаническа градина е специализирана в развитието на колекции от тропични и субтропични екзотични, както и други уникални растения. Известна е с колекцията си от едрозамерни кактуси и сукуленти, експонирани на открито през топлите месеци на площ от около 1 дка. През 2012 г. отвори врати Постоянна експозиция с кактуси и сукуленти. Така любителите на тези бодливи екзоти могат да се насладят на цветовете и красотата им цялгодишно. Атракция е и градината със студоустойчиви кактуси.

Интерес за специалисти и туристи представляват и екзотичните видове като каучуково, бонбонено, книжно дърво, древногинко, ме-

тасеквова, едрочветна магнолия, лирово дърво и др. В парниците на градината зреят лимони с големина на хандбална топка, както и много други екзотични плодове като банани, папая и др. Емблематично е и климното зацветяване в Божествената градина и красиво оформените партери и кътове на градината, в които са представени едногодишни пролетни и летни цветя, алпийска и водна растителност, папрати, защитени и редки видове, лиани, цъфтящи и вечнозелени храсти. В тази неповторима градина се отглеждат над 4600 растителни вида.

Освен красив кът на България Университетската ботаническа градина в Балчик е място за изследователска и научна дейност, студентски практики, инициативи, свързани с екологичното образование и изкуството.

Градината е спасителен център на редки и застрашени видове по Вашингтонската конвенция. Тя е член на Световния съвет на ботаническите градини BGCI, Европейския консорциум на ботаническите градини, Образователната мрежа за екологично образование в ботаническите градини (EBGEN). Участва със своите колекции в обмена на семена Index Seminum с ботанически градини от цял свят.

КНИЖНА ЛАВИЦА

Най-новата книга на проф. Валерия Фол „Когато слънцето беше бог. Скалните светилища на траките“ запознава читателите с вярата на траките в бога Слънце – „най-почитаното божество от конелюбивите траки“. Тази вяра е най-видима в атрактивните и загадъчни скалноизсечени мегакомплекси и мегалитите. От книгата става ясно как тракийската вяра в Слънцебога се вписва в общата почит към светилото в Средиземноморския свят. Изданието е конструирано така,

КОГАТО СЛЪНЦЕТО БЕШЕ БОГ. СКАЛНИТЕ СВЕТИЛИЩА НА ТРАКИТЕ

че да даде най-пълна картина по темата.

След въведението, което запознава читателя с провокациите, които са мотивирали авторката да напише тази книга, следва представянето на писмените и на някои веществени извори за почит към Слънцебога от траките. Обяснено е значението на светлината и мрака в мисленето, вярата и обредността на древните хора и логично повествованието продължава с представяне на свещените пространства, в които е почитан Слънцебога и значението за об-

редността на слънчевата светлина – свещени пещери, долмени, мегалитни слънчеви врати – портали между светове, мегалитни „яйца“, слънчеви дискове, чудни камъни – символи на вечност, на аниконични божества, герои и др.

Изданието е допълнено с множество древни митове и легенди, сведения от древни текстове, археологически находки и селекция от снимки с подробни обяснения. Написана увлекателно на достъпен език, книгата е четиво за всеки, който желае да опознае духовния свят на траките и да

разбере защо и до днес на Слънцето се отдава почит. Книгата ще даде много отговори и ще е безценно помагало за любителите на планината и на съхранените паметници от праисторическата и тракийската древност.

Книгата може да се закупи онлайн от сайта на издателство „Българска история“ <https://bulgarianhistory.shop/product/kogato-slantseto-besh-bog-skalnite-svetilishta-na-trakite/4/577>, книжарските вериги и онлайн книжарници. **Цена 16 евро / 31.29 лв**

МАРКИРОВКИТЕ ПО СОФИЙСКА ПЛАНИНА

Софийска планина се издига между Софийското поле и долината на река Батулийска. За нейна западна граница се приема Искърският пролом. Източната граница на планината са долините на реките Рачница и Желявска. Някои автори включват като част от Софийска планина и Мала планина, която се намира на запад от Искърския пролом. Причината за това са сходните геоморфоложки характеристики.

Софийска планина е част от Западна Стара планина и заема нейната най-южна част. В тези граници по билото планината е дълга около 25 км и широка 10-12 км. Най-високият връх на планината е Готен (1294 м). Други по-характерни върхове са Белянов дял, Гораница, Дебели дел, Ушите, Гола глава.

Преди време по планината бе поставена туристическа маркировка по стандартите на БТС, съответно по главното било, от и до изходните пунктове и пр. Ето маркираните маршрути:

Билна маркировка по цялото било, която започва от Разклона за Профилакториума и връх Готен (местността „Мачеш“), продължава по главното

Буховски манастир „Св. Мария Магдалина“

било и завършва на с. Реброво, до гарата. Маркировката е **червена**. Дължината му е 29 км.

1. Подгумер – билото, **синя** маркировка, 8.1 км;
2. Войнеговци – билото, **жълта** маркировка, 7.8 км;
3. Локорско – билото, **зелена** маркировка, 8.1 км;
4. Кремиковци – билото (през м. Света вода), **синя** маркировка, 6.6 км;
5. Кремиковци – Билото /през х. Стрелец/, **жълта** маркировка, 6.5 км;
6. Сеславци – билото, **зелена** маркировка, 5.2 км;
7. Бухово – част от маркировката за х. „Мургаш“ до Разклона, **зелена** маркировка, 5.4 км;
8. Желява – до маркировката за х. „Мургаш“, **синя** маркировка, 5.8 км;

Така общата дължина на маркировките е около 85 км.

Също преди време, в южната част на Софийска планина и частично в Мала планина бе положена маркировка, която свързва манастирите от северната дъга на Софийската Мала Света Гора:

1. Буховски манастир „Св. Архангел Михаил“;
2. Буховски манастир „Св. Мария Магдалина“;

3. Сеславски манастир „Св. Никола“;
4. Кремиковски манастир „Св. Георги Победоносец“;
5. Войнеговци – черква „Св. Мъченица Петка“;
6. Подгумерски манастир „Св. Димитър“;
7. Курилски манастир „Св. Иван Рилски“;
8. Кътински манастир „Св. Четиридесет мъченици Севастийски“;
9. Балшенски манастир „Св. Теодор Стратилат“;

Общата кължина на тази маркировка е 30 км, цвят **виолетов** (съгласно църковните правила). За съжаление, поради недобре обмислени инициативи, примерно да се обозначат веломаршрути, маркировката на Софийската Мала Света гора бе почти напълно унищожена, а подходите от изходните пунктове към билото са повредени. Инициативата да обозначиш маршрут е нещо много хубаво, но тя не трябва да води до унищожаване на нещо направено. Затова е важно Българският туристиче-

ски съюз (БТС) да бъде медиатор, помощник и кординатор при инициативи за създаване на нови туристически маршрути. Поради влиянието на природните фактори цветната лентова маркировка след време се нуждае от обновяване, което може да се извършва от звено към БТС (преди време имаше такова), от туристическите дружества, от спонсорирани инициативи и др.

Защо Софийска планина е интересна и удобна? Защото до всички изходни точки има автобусен градски транспорт или ж.п. гара. Лесно е да се направи хубав едnodневен излет.

С автобус № 22 (градска линия) се стига до центъра на с. Подгумер. След разглеждане на центъра на селото тръгваме по синята маркировка към билото. Следва изкачване около 8 км. Времето всеки може да изчисли съобразно

спортната си подготовка. При изкачването вляво виждаме в. Остри връх и накрая, в горната част на местността „Ръждавица“, пристигахме на билната червена маркировка. Там правим почивка. Пред нас на юг се виждат Софийското поле, планините Лозенска, Витоша, Люлин, частично Висяр. Продължаваме на изток по червената билна маркировка. Маршрутът преминава през в. Тресната могила и стига до едно превалче с паметник, като дължината до там е около 4 км. Пред нас се вижда в. Дебели дел (1131 м). Правим почивка и след това тръгваме надолу, по жълтата маркировка, за с. Войнеговци. По пътя се виждат върховете Остра могила и Вълчова могила, а дължината на отсечката е около 8 км. В селото разглеждаме центъра и черквата „Св. Мъченица Петка“. След това с автобус № 21 (градска линия) се прибираме в София.

инж. Данчо ЛАЗОВ

СКАЛНО-КУЛТОВ КОМПЛЕКС КОВИЛ

НА РЪКА РАЗСТОЯНИЕ
ОТ КРУМОВГРАД

Туристи от ТД „Алеко Константинов 1899“ посетихме Крумовград, за да се запознаем с някои малко познати забележителности в района. Една от тях е Скално-култовият праисторически комплекс Ковил.

Разгледахме малкото родопско градче Крумовград. Градът носи името на средновековния български владетел Хан Крум. До 1934 г. се е казвал Кошу кавак (заради провежданите тук куши – надбягвания с коне), след което е преименуван в чест на хана. В центъра му има издигнат паметник на Хан Крум на кон. Река-та, която тече през града, също е именувана на него – Крумовица.

Не пропуснахме да се

запознаем с историята на най-стария златен рудник в Европа – Ада тепе. Ударението е на последната гласна. На турски „ада“ означава остров, което определя Ада тепе като златния остров на Източните Родопи. Златният рудник е открит и разработван от праисторическите ни деди преди около 3500 години. Зърнахме мястото отвисоко

и отдалече, както ни посъветваха местните, защото злато там се добива и днес. А с историята на Ада тепе се запознахме в Музея на златото в Крумовград.

От Крумовград се отправихме към платото Ковил, където е Скално-култовият праисторически комплекс Ковил. Разположен на огромна площ, комплексът е необозрим. Трудно можем да си представим мащаба на култовите светилища и съоръжения там. Платото Ковил се намира само на 6 километра от Крумовград. Разстоянието може да бъде изминато за около час и половина пеша.

Комплексът е частично проучен. Българските археолози Георги Нехризов и Георги Кулов открили по

билото керамичен материал, датиран от късната бронзова и ранната желязна епоха. На по-късен етап археологът доц. Стефанка Иванова разкрива и регистрира скални структури, датирани от праисторическата епоха (неолит и халколит), както и следи от по-късно заселване. Ние се докоснахме до част от прелюбопитните места на Ковил. Платото предлага внушителни гледки и отвесни скали, то е притегателно място за любителите на археологията и на природата. Ковил е сред многобройните тракийски светилища в Източните Родопи, което съчетава мистика с природна красота.

Видяхме скалните отвеси с невероятните образи по тях, които наподобяват профили на лица на хора, а може би на древни божества. Малко поточе, проправило си път през скалите, се спускаше по скалния отвес, сякаш е символна водопад – водата църцореше като от чучур. Видяхме Каменната карьера – струпани огромни скални късове, сякаш специално подредени.

Изкачихме се на високо скалистото плато, където панорамите смаяват погледа и разсъдъка – цялото е прорязано от издълбани в геометричен порядък тесни ули и ямки.

Както винаги, на интересните места има повече неща за разглеждане, отколкото времето позволява.

Указания отсъстват напълно. Насоки могат да бъдат само отпъкните тесни пътечки. На платото ни очакваха мегалитни паметници и каменен храм. Ковил плени въображението ни. Ще се завърнем там отново.

Росица ГЕНКОВА – председател на ТД „Алеко Константинов 1899“, София

СВОБОДАТА ДА ОТКРИВАШ МЕСТА И ХОРА С ЕНЕРГИЯ ПО СВЕТА

На 8 март т.г. почина журналистът и фотограф Николай Генов, известен със своите пътешествия и фотографии, които запечатват света. Той е работил за различни списания и е автор на множество книги и албуми, включително „Голяма книга за девет страни от Латинска Америка“. Известен е със своите пътувания в Индия, Китай, Хималаите и обекти на българската древна история. Генов е участник в няколко екстремни експедиции – до дъното на

карстовите пропасти Гурф Берже във френските Алпи и Пиер Сен Мартен в Пиринеите. Той е съпруг на журналистката Румяна Николова, с която създадоха над 25 богато илюстрирани книги и културно-исторически справочници. Двамата съпрузи сами финансират пътешествията си. Живели са 3 години в Индия, където са пропътували 120 хил. км и имат над 100 часа заснет видеоматериал, от които са направили серии „Чудесата на Индия“.

Според списание „National Geographic“ – България той е „Разказвач на истории и фотограф на свободна практика, за когото определението „свободна практика“ беше много повече от професия – израз на свободата на духа, свободата да търсиш и откриваш трудностъпни и зареждащи с енергия места и хора по света“.

В този брой „Ехо“ представя пътеписа на Николай Генов „Чадар – по пътя на ламите“.

Занскар и Ладак са бивши теократични монархии в най-северната част на Индия, където и днес властва тибетският клон на будизма. Затова не случайно ламите, в чиито ръце се намират едва ли не всички духовни и мирски дела на местното население, са главните пътници по Чадар. Предполага се, че в тукашните земи, освен изключително интересните манастири и необикновено колоритното население, се намира митичната страна Шамбала – загадъчната земя на махатмите, където е скрита съкровищницата на най-древната човешка мъдрост.

Всяка година преминаването по Чадар започва, след като в манастира Спитук край главния ладакски град Ле се провежда

двудневният празник Спитук Густор

Будистите вярват, че с танците си по време на този пищен карнавал ламите прогонват злото и демоните. Още призори на другия ден околността е залята от ламы и миряни. На голямата стена над манастирския двор висе огромна икона от плат, наречена танка. Необикновено дълги медни рогове, тропети и всевъзможни свирки, чинели, звънци и барабани дават старт на невероятна по своята зрелищност церемония. Ламите са с жълтите си празнични шапки гомбжа, подобни на петлов гребен. Танцьорите носят изразителни големи, тежки, боядисани в ярки цветове маски от папие маше...

Ламите вярват, че с танците си по време на празника Спитук Густор гонят злото и демоните. Маскираните олицетворяват божествата-пазителни.

На сутринта след празника нашият водач Спалгон ни взема с джип, в който върху багажа и храната са се тръснали тримата ни носачи Ширап, Ризкин и Урген. Всички те са дошли специално, за да ни преведат до своята занскарска столица Падум по реката. Само занскарци се наемат да

Човешки пращинки са смутили еднообразието в огромния каньон. станат водачи тук. По резнебитеното и тревожно, лъкатуещо над пропасти шосе, стигама Чилинг – последното малко селце по нашия път, което се смята за старт на Чадар. Оттук по леда до главния занскарски град Падум има 120 км, които се изминават за 5 до 8 дни.

Чадар е по-скоро полярна експедиция

отколкото планински преход. Единствените убежища от свирепия студ по него нощем са пещерите – подмоли, издълбани от реката в импозантните стени на каньона. Натъпкали всичко необходимо в раници и денкове, тръгваме по стъкления лед. С големите си тояги носачите удрят пред краката си ледената повърхност, за да проверят здравината ѝ. По звука познават дали е безопасно да се стъпи. На места цялата река е замръзнала, но често при стесненията от налягането на водната струя отдолу и ниската температура, ледът се пука и водата шурва отгоре. Понякога излъсканата до блясък пътека минава само на сантиметри от опасни бързеи. На други места реката е напълно разтопена и се правят дълги обходи, високо по някоя от почти отвесните стени на каньона. Още с влизането ни, слънцето се е скрило и в теснината са се възцарили неприветлива сивота и пронизващ студ.

Първата пещера, където ще спим, е Хотон. Носачите са успели да намерят край реката корени за живителен огън, който ще гори, докато се намърдаме в пухените си спални чували. От пушек в пещерата едва се диша, но пък е станало малко по-топло. Тримата ни водачи са на възраст около четиридесетте. Урген си е създал полиандрично семейство, в което с брат си споделят обща съпруга. Това е древен хималайски обичай, практикуван, за да не

Суровият климат е извалял лицата на местните хора

се разделя и без това оскъдната обработваема земя между наследниците.

Сутринта закуската е

тукпа – супа от брашното на печен и смлян ечемик,

наречено „цзампа“, размито с гореща вода, в която плават късове от тибетското сирене чура. Спалгон е изсипал вътре и една рибна консерва, според нас по-скоро като жест на сближаване между тибетската и европейската цивилизации, отколкото за да подобри вкусовете ѝ качества. Казват ни, че при тукпата главно правило е да се изядат три паници. По късно разбираме защо. От лютивината ѝ се чувстваме толкова загрели, че часове наред никой от нас няма да усети студа.

На четвъртия ден близо лагера Ниярак пулу минаваме покрай единственото голямо дърво, което ще срещнем и в двете посоки на Чадар. При него е границата между Ладак и Занскар. Първите ми впечатления са, че Занскар е ужасен. От време на време отгоре се откъсват и падат камъни. Всеки опит да се пие вода направо от реката води до остра кашлица. Никой от нашите занскарци не си и помисля да го направи. Те знаят, че човешкото гърло е уязвимо в такива студове, и затова рядко свалят маските от лицата си. По време на кратките почивки пием горещ чай. Времето е ясно и студено, което за Чадар значи хубаво. От дишането по яките на якетата и по брадите ни се е кондензирал лед. Слава Богу, все още не знаем, че в стаята, където ще спим след два дни в Падум, от месец температурата не се е качвала над нулата.

Падум е микроскопично градче, чиито жители са се изпокрили по къщите. Доколкото може да се говори за цивилизация, то тук тя се свеж-

Вечер всеки попива от топлината на огъня.

ЧАДАР

ПО ПЪТЯ НА ЛАМИТЕ

Отдавна с приятеля ми Джери Величков планирахме да посетим Занскар през зимата. Самият четиринадесети Далай лама ни го предложи като истинско изпитание на човешката издръжливост, което никога няма да забравим. През януари и февруари единствената възможност за това е, като от съседното друго бивше княжество – Ладак, се мине през огромния каньон на едноименната река – един от най-изолираните райони на Кашмирските Хималаи. Тогава обаче температурите са под минус 30 и реката е замръзнала. Занскарците наричат леда, както и цялото това преминаване „Чадар“, което значи покривало. По него не е възможно да преминат товарни животни и автомобили, както в каньона да кацне хеликоптер.

Нашият „чадарски“ екип (от дясно наляво): водачът Спалгон, носачите Шарап, Ризкин и Урген, авторът и Герасим (Джери) Величков

да до кибрит, печка, която гори без да пуши, и радио на батерии. Предпочитаме трите дни тук да прекараме в близкия будистки манастир Карша, където наблюдаваме службата и гостуваме на главния му лама...

На връщане, след рисковано преминаване по тесен перваз, увиснал над бързея, разбираме, че по-нататък ходенето по леда е невъзможно и трябва да се изкатерим поне на 50-60 м над реката. Стената е ронлива. Забиваме в нея премръзнали ръце и крака, за да не полетим, и бавно, бавно напредваме. Затова пък гледката отвисоко е прекрасна. Тук е едно от стесненията, наречено „Туту“ (Гърлото). Ширината на каньона е не повече от 15 м, при дължина поне 500. Високите стени се губят в небето, а долу слънце никога не прониква. След кошмарния обход продължаваме в основата на някогашен каменопад. Няма нищо по неприятно и по хлъзгаво от ходенето по излъсканите от ветрове и бързеи големи кръгли камъни, напудрени от снега. На места, където не може да се ходи по суша или лед и е по-плитко, газим направо във водата с непромокаемите си ботуши и панталони. Колко е реален рискът да се подхлъзнем и да се озовем в ревящия бързей на реката, разбираме съвсем скоро. Срещаме група, която върви към Падум, и научаваме, че един от носачите е паднал в реката и е изчезнал под леда. Момчето било гецул – млад лама, на възраст 25 години...

Занскарското княжество било основано през 930 г., 136 години преди Англия да бъде покорена от Вилхелм Завоевателя. През цялата си история то формално е било зависимо от Тибет, но поради трудния достъп, на практика си е останало автономно.

При сливането на един бурен поток и Занскар прекриваме последната нощ на Чадар. Силният вятър удвоява студа. На сутринта ни предстоят последните часове през замръзналата пустош. Движим се в средата на реката като по булевард. Слънцето е разтопило най-горния милиметър на леда и той е още по-хлъзгав. Толкова е прозрачен, че под краката си виждам дъното. От напреженията в него проехтява звук, който неочаквано напомня песен на чугулига. С всяка минута напрежението пада от плещите ни. И въпреки примамливото приближаване към нашия свят, вече тъгувам за частицата от мене, която е останала по Чадар.

текст и снимки: Николай ГЕНОВ

В дъждовното априлско утро 80 пътешественика от Казанлък, Габрово, Нова Загора, София и Стамболийски се качихме в двата Енчови автобуса и потеглихме на изток. Минахме покрай грозното остъкляване на бивши лозя и лавандулови ниви в старопланинското подножие на изток от Мъглиж. Почивахме на Петолъчката и преди Карнобат поехме по магистралата. През Бургас хванахме пътя за Созопол. Отбихме за Черноморец. Там ни посрещна любезната уредничка на Музей „Св. Никола“ Костадинка Стоянова.

Средновековното селище Свети Никола, разположено в едноименния залив, е основано през XII век. От 1951 г. е преименувано на Черноморец. В двуетажната сграда на музея с архитектура тип черноморска Странджанска къща има две направления – археология и етнография. В резултат на проведените от 2008 до 2015 г. терени и подводни археологически проучвания в землището на град Черноморец в музея са изложени

керамични съдове, култова пластика, древни металургични съоръжения, каменни и костени оръдия на труда и рибарски приспособления от праисторическо селище в м. Аклади (VI – III хил. пр. Хр. Също така бронзови монети, битова керамика, амфори, архитектурни детайли и утвар от раннохристиянски храмове, открити при късноантичните крепости на нос Акра (III – V век сл. Хр.) и полуостров Хрисосотира (VI в. – XIV в.). Всички те свидетелстват за живота в района през късната Античност и Средновековието. Богатата колекция от каменни котви, оловни шокове и дървени макети на кораби от Античността и Средновековието свидетелстват за крайбрежното корабплаване и активната презморска търговия.

В етнографския отдел са изложени женски накити, тъкани, традиционно мъжко, женско и детско облекло на трите местни етнически групи – тронки, рупци и загорци. Поминъкът на населението – земеделие, животновъдство, риболов, както и старинните местни занаяти и обичаи са представени чрез изложените оръдия на труда, занаятчийски инструменти и информационни табла.

На пристанището видяхме морето, после влязохме в двора на храма „Св. Никола“ (1858 г.). През 1995 г. църквата е из-

ПРОЛЕТНА ЕКСПЕДИЦИЯ „СТРАНДЖА‘2026“

пепелена от пожар. Остават само стените, обгорената икона на Св. Никола и малко кръстче, направено от Христовия кръст. Свещеник Стилиан Стоилов, с помощта на черноморци, подновява храма от пепелищата. Дворът е ботаническа градина. Входната алея е об-

градена с храсти трифуля (от каквито е направен тръненият венец на Христос). Пирамидалните кипариси символизират мечовете на ангелите, които пазят райската градина. Смоки-

новите листа прикриват греха на човека. Лозата е Христос, пръчките – хората. Гостоприемният свещеник ни разказа историята на църквата и ни изнесе кратка проповед. Пихме от лековитата вода от аязмото в параклиса.

Тръгнахме от градчето по обед и покрай Созопол, Приморско, Китен и Царево свихме към Малко Търново. Отбихме се до площада на с. Българи, видяхме мястото на огъня за нестинарското хоро, изпълнявано по стар стил на 3-ти срещу 4-ти юни, денят на Св. св. Константин и Елена. В местността „Качул“ бяхме про-

верени от международен екип на Гранична полиция. На Разклона за Сливарово ни чакаше водачът ни в Странджа Григор Попов. Част от туристите се прехвърлиха в седем джипа и заминаха за пещера Света Марина.

Оставихме Рейс 1 до хотел в Малко Търново, а Рейс 2 в проливен дъжд се кротна в с. Бръшлян. Там църквата, килийното училище и етнографската къща бяха в зимен сънлив режим. Въпреки теле-

фонните ни молби клисарката, почиствала божия дом сутринта, бе изморена и не дойде да ни отвори. Разходихме се до покрайнините на селото, спомнихме се за оживеността му преди 20 години.

В Стоилово – най-близкото село до Петрова нива (Странджанското Оборище) в центъра разгледахме църквата „Св. Илия“ и многобройните подробни информационни табла. По обратния път вдясно спряхме на отбивка с голяма беседка. На десния приток на Велека – Докузак (Деветак – Девет извора) се намира красивият карстов водопад с няколко стъпала, подобен на Крушунския, и с голям вир, в който се топихме предишния път.

В Малко Търново се настанихме в хотели и къщи за гости. След вечеря имаше Ехо-вечер с Вальо и компания. След закуска отидохме с автобусите до мотел „Козия рог“. С джипове ни закараха до Мишкова нива (Бъчварова колиба) по тесен асфалтиран път. Закътаната поляна е разположена на югоизточния склон на връх Голямо градище (710 м н. в.). На Мишкова нива е останал долмен от бронзовата епоха, а от старожелязната – рудници и некропол. През първото хилядолетие пр. Хр. последователно се изграждат: култово съоръжение; гробница с камъ-

ни, споени с хоросан; крепида и мраморна куполна гробница, използвана като хероон (святилище) на цар, жрец или герой. На входа е имало триъгълен фронтон (сега е пред Исторически музей в Малко Търново) с кръстосани щит и стрела и с две отворени длани – за миролюбие.

При последната бензиностанция преди границата бяхме извозени по изровен почвен път до м. Градището. В грамадна дупка с

вода (целогодишно на едно ниво) и затрупани галерии под нея, през

80-те години на XX в. екип, подкрепян от Людмила Живкова, е правил проучвания за останки от мистичната тракийска (а според някои египетска) богиня Бастет. Тя била в Египет и на връщане към родината си, болна, пожелала да бъде погребана тук. На 400 метра нагоре, през букова гора, се качихме до най-високия връх в българската част на Странджа – Голямо градище, където има останки от крепостна стена и жертвеник от тракийско време. От висока двуметрова дървена площадка с панорамно табло се открива гледка в югоизточна посока и в турска територия се вижда Махиада – първенецът на Странджа. Върнахме се с рейсове в Малко Търново.

Хората от Рейс 1 отидоха до Бръшлян, Стоилово и водопада Докузак. Пътниците от Рейс 2 поеха с шест джипа през разклона за Сливарово и по малко разбит път по Резовското било се возиха до граничната ограда – 26 км. Оттам, по пътечка в дол, за 10 минути стигнахме до местността „Ликуди“ и параклиса с аязмо „Света Марина“ и пещерата с лековита вода с провиралка. Това святилище е най-важният култов център на светицата в Югоизточна Тракия, привличал навремето поклонници дори от Цариград. Местните хора идвали тук за поклонение и ритуално измиване с надежда за изцеление. В Странджа Света Марина е особено известна като лечителка на бездетни жени. Святилището се поддържа от спомоществателите (всичките) Райчо и Златка Бухлеви. След прибирането в града разгледахме етнографската и природонаучната част на преустройвания градски Исторически музей.

Закусихме и с автобусите стигнахме до разклона за природна забележителност „Каменска бърчина“. Там скалите са на възраст 150 млн. години и някога са били дъно на море. Тук не е имало тежък последен ледников период и са се запазили ендемитни растения (срещашци се само тук). Тракийският светилищен комплекс е започвал на изток от скалното оброчище Индипасха, откъдето носили вода до ямите за жертвоприношения. Има останки от слънчев и лунен часовник, процепа за минаване на слънчевия лъч по време на лятното слънцестоене, каменна змия, провиралка. На поляната край пътя, с три песни се сбогувахме с нашия енциклопедичен странджански водач Григор Попов. Преминахме през Малко Търново и преди Звездец свихме вдясно, покрай биволска ферма, и след 12 км пристигнахме на Петрова нива – Странджанското Оборище. Поклонихме се пред

паметника. Разгледахме музея с богата колекция от стари карти на Балканския полуостров откъдето и с отлично подредена вътрешна експозиция, където изпяхме химна

на Странджа „Ясен месец веч изгрява“.

След Звездец, от разклона след 6 км стигнахме село Младжево, което от 10 години се казахме да видим. Поляните бяха подгизнали. Ориентировъчните табели бяха отлични, а лентовата маркировка на маршрутите – прилична. Стигнахме до каменното образувание Целувката. След леко слизане и изкачване от север стигнахме на връхчето Крепостта с панорамна платформа. На западния му склон е изградена наблюдателна кула.

След хубавите гледки се спуснахме до пълноводната Младжева река и по десетметров хлъзгав мост минахме на левия бряг. Нагоре, срещу течението, по импровизирано мостче минахме пак на другия бряг, прескочихме два извора и влязохме в осемметров пещера. Преминахме реката по четири мокри камъни, изкачихме се по едва личаща пътека, а Стойно с горските си навици откри пещерата Леярните. Изчакахме групата му да се прибере в селото при автобусите и потеглихме. Минахме покрай Дуденското ханче в Крушевец, Бургас, после западно от Карнобат и на Петолъчката направихме почивка. В Казанлък завършихме пътешествието след 700 км возене и 27 км пешеходство.

Христо АНГЕЛОВ

ПЕЩЕРНА ЕКСПЕДИЦИЯ СЪБРА НАД 70 СПЕЛЕОЛОЗИ КРАЙ ДРЯНОВО

В периода 5-8 март т. г. в района на Дряновския манастир се проведе традиционната „Осомартенска пещерна експедиция“, организирана от пещерен клуб „Стринава“ към ТД „Бачо Киро“ – Дряново.

В инициативата се включиха над 70 участници от пещерни клубове от цялата страна – „Академик“ (София), „Пълдин“ (Пловдив), „Черни връх“ (София), „Чудни скали“ (Айтос), „Торбалан“ (Варна), „Орлово гнездо“ (Казанлък), ПКСУ (София), „Приста“ (Русе) и домакините от „Стринава“. Към експедицията се присъедини и представител от Румъния, което придаде международен характер на събитието и създаде условия за обмен на опит и добри практики.

Основната цел на тази годишната проява бе дигитално сканиране и карти-

ране на пещерите „Андъка“ и „Бачо Киро“. В рамките на повече от 80 часа под земята участниците успяха да заснемат и документират близо 2000 метра пещерни галерии. Събраната информация ще помогне при изготвянето на по-прецизни карти, както и за бъдещи научни и изследователски дейности, свързани с опазването на карстовите райони и подземните екосистеми.

Експедицията премина при отлична организация и високо ниво на безопасност, като опитни пещерници работиха рамо до рамо с по-млади колеги. Именно включването на млади хора бе

сред акцентите на проявата – възможност за обучение в реална среда, предаване на знания и изграждане на умения, необходими за бъдещото развитие на спелеологията в България.

Организаторите от ПК „Стринава“ благодариха на всички

участници за проявената ангажираност, професионализъм и ентузиазъм. Специални благодарности бяха отправени и към ТД „Бачо Киро“, които със своята подкрепа не само допринесоха за успешното провеждане на експедицията, но и затвърдиха своята дългогодишна ангажираност към работата с млади хора и насърчаването на активния интерес към природата и спелеологията.

Традиционната инициатива отново доказа значението на съвместните усилия в изследването на подземния свят и затвърди позицията си като едно от значимите събития в българската спелеология.

ОТ КАМИНО ДО ЕТРОПОЛСКИЯ БАЛКАН

МАГИЯТА НА СПОДЕЛЕНИЯ ПЪТ

Преди дванадесет години, когато за първи път стъпих на жълтите стрелки на Камино де Сантяго, не подозирах, че най-важният урок няма да бъде за издръжливостта на краката, а за отвореността на сърцето. Там, по прашните пътища на Испания, открих една особена порода хора – пилигримите. Хора, които не се питат „какво работиш?“, а „откъде идваш и накъде си тръгнал?“.

Днес, докато прелиствам спомените си за книгата, която пиша за онова вълшебно лято, си давам сметка, че духът на Камино не е запазена марка на Пиренеите. Той е същият онзи дух, който срещам по пътеките на нашия Етрополски Балкан.

броя на визитките в джоба ви. Тежестта ѝ е една и съща за всички. По прашните пътеки на Месета или по стръмните планински сипеи над Етрополе, човек бързо научава първия голям урок: **смирението**. Смирение пред величието на природата, пред капризите на времето и пред собствените си ограничения.

Но в това смирение се ражда нещо красиво – **истинската общност**.

Когато катериш планината към връх Баба или почиваш до ледените води на водопада Варовитец, ти не си директор, държавен служител или предприемач. Ти си просто човек, който диша в синхрон с природата и със спътника до себе си. На Камино има едно

Тази „терапия на пътя“ е магическо пренастройване на сетивата. В града сме свикнали да се пазим, да издигаме стени и да се конкурираме. В планината е точно обратното. Там се учиш на емпатия – да забавиш темпото заради най-бавния в групата, да предложиш суха дреха или просто да окуражиш някого с усмивка, когато силите му привършват. Това не е просто туризъм, това е връщане към човечността. На Камино това усещане се нарича „*Ultreya!*“ – призив да продължиш напред, не сам, а с духа на всички, които са минали по този път преди теб.

У нас, по нашите географски ширини, този дух се пази жив и се предава от поколение чрез една голяма и тиха общност – Българският туристически съюз (БТС). Именно тук, в структурите на съюза, смирението пред природата се превръща в организирана подкрепа. Тук се ражда онова специфично чувство, че си част от нещо по-голямо, че си приет такъв, какъвто си, стига да уважаваш планината и хората в нея.

БТС: Нашето българско „Камино“

Връзката между пилигримството и българското туристическо движение е по-дълбока, отколкото изглежда на пръв поглед. БТС не е просто организация, която стопанисва хижи. Тя е пазител на онази „социална магия“, която ни кара да се поздравяваме с непознати и да споделяме канче

чай с човека до нас.

Туристическите дружества и хижи са нашите малки „албергета“ (приюти), където се кове приятелство между поколенията. Виждаме го в очите на ветераните, които с бавна, но сигурна крачка водят внуците си по маркировката. Виждаме го в ентузиазма на младите, които за първи път усещат свободата на природата. Това е социална мисия в най-чистия ѝ вид – да не оставяш никого сам по пътя.

Раницата, която лекува

Парадоксално е, но колкото по-тежка е раницата на гърба ти, толкова по-лек става духът ти. Независимо дали вървите 800 километра към Сантяго де Компостела или 8 километра над Етрополе, ефектът е същият: пренастройване на сетивата.

Планината е най-достъпната терапия срещу шума на цивилизацията. Тя ни учи на търпение, на емпатия и на това, че най-красивите неща се достигат с труд. А чрез структурите на БТС, този път става по-сигурен, по-споделян и по-човечен.

Така че, ако усетите, че ежедневие ви притиска, просто грабнете раницата. Пътят винаги има какво да ви каже. Достатъчно е само да тръгнете – с жълта стрелка или с червена маркировка, посоката е една: към самите нас и към хората до нас.

До срещи по пътеките!

Галина БОНЧЕВА

Урокът по смирение и общност

В планината, точно както на Камино, социалните маски падат по-бързо от есенни листа. Раницата е великият изравнител – тя не се интересува от банковата ви сметка или от

неписано правило: „Пътят ти дава не това, което искаш, а това, от което имаш нужда“. И често това, от което имаме най-голяма нужда, е просто някой да извърви километър-два с нас, като споделя тишината или последната глътка вода.

РЕКЛАМНА ТАРИФА НА В. „EXO“

цените са в евро / кв. см / без ДДС

Реклама	Вътрешна страница	Последна страница	Първа страница
черно-бяла	0.80 евро	1.00 евро	1.50 евро
с един доп. цвят	0.90 евро	1.10 евро	2.00 евро
многоцветна	1.00 евро	1.20 евро	2.50 евро

Основа на рекламно каре в см: 1 колона – 5 см; 2 колони – 10,2 см; 3 колони – 15,4 см; колони – 20,6 см; 5 колони – 25,8 см

Максимална височина на страницата – 37,5 см, максимална широчина – 26,7 см

Реклама на цяла страница – 500 евро

Цена на двете страници на фолиото – 1000 евро + безплатна позиция на първа страница с лого на фирмата.

Позиция до главата на вестника – 10 евро на кв.см

Малка обява до 200 знака – 25 евро

Платена рекламна статия /PR-материал, интервю и пр./ на вътрешна страница до 3600 знака /две стандартни машинописни страници/ – 150 евро

Отстъпки за брой публикации: 3 бр. – 10 %, 6 бр. – 15 %, 12 бр. – 20 %.

Отстъпка за авансово плащане – 4 %.

Такса за графично оформление – когато рекламният материал се изработва в редакцията, се заплаща такса в размер на 10 % от стойността на всяко отделно рекламно каре.

Готовите рекламни материали трябва да бъдат предоставени: на CD /файл/ – Corel Draw, Page Maker, формати EPS, TIFF с разпечатка. Използваните шрифтове да са конвертирани в криви или да се съдържат в EPS файла.

ЗА КОНТАКТИ: София 1040, бул. „В.Левски“ № 75, тел: 0882966316, 0884219448, e-mail: exobts@gmail.com

БЪЛГАРСКИЯТ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ
откри **ДАРИТЕЛСКА КАМПАНИЯ** за набиране на финансови средства за ОТПЕЧАТВАНЕ НА ВЕСТНИК „EXO“ чрез банкова сметка: BG71 STSA 9300 0012 4857 19 в банка ДСК

В САЙТА НА БТС – www.btsbg.org

можете да намерите информация за: стоте национални туристически обекта, телефони и адреси на туристически дружества и хижи; клубове в състава на БТС и федерации; история, цели, нормативна уредба и управленска структура на БТС и др.

Планинска спасителна служба
www.pss-bg.bg при нещастен случай, дежурни телефони **112, 1470**
02 963 2000 – Стационарен телефон на централен денонощен пост

EXO
ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК – Издание на БТС
ОТГОВОРЕН РЕДАКТОР: Петя Иванова - 0882 966 316, 0884 219 448
РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ: доц. Сандю Бешев – алпинист, историк на българския и световния алпинизъм; доц. Кънчо Долапчиев – НСА; Елисавета Първанова – м.с. по алпинизъм; проф. Пламен Павлов; Константин Койнов – ориентирировач; Алексей Жалов – почетен председател на Балканския спелеоложки съюз.
Графично оформление и предпечат: Алфа Стар ЕООД

Издава: Български туристически съюз
Адрес на редакцията: 1000 София, бул. „Васил Левски“ № 75, ет. 5, ст. 525, ПК 427
ISSN-0205-0943
e-mail: exobts@gmail.com ; www.btsbg.org

Срокът за приемане на материали е до 5 число на съответния месец
Ръкописи не се приемат.

ТЕЛЕФОННИ НОМЕРА НА ТД И ОБЕКТИ В СИСТЕМАТА НА БТС

ТД „Кракра Пернишки“ – Перник – 0897987768
ТД „Орлите“ – Радомир – 0898706550

ПЛЕВЕНСКА ОБЛАСТ
ТД „Кайлъшка долина“ – Плевен – 0882966363, 0888327030
Хижа „Плевен“ – 0988777701, Фейсбук PlevenHut
Хижа „Среброструй“ – 0877479780
Туристически дом „Кайлъшка“ – Плевен – 064834352 и 0878758037
ТД „Сребрен“ – Кнежа, 0898448480, 0885015324

ПЛОВДИВСКА ОБЛАСТ
ТД „Средногорец“ – гр. Брезово, 0878399001
ТД „Средногорец 96“ – с. Богдан – 0889428293, 0313 08475
Хижа „Средногорец“ – 0988200265
Заслон „Ботев“ – 0878/197451, 0878544880, 02/4912321
ТД „Хайдут“ – Калофер – 0882966494
Хижа „Рай“ – 0882966494, 0882966491, 02/4910007
Туристическа спалня „Ботев връх“ – 0877273547, 0878855686, 0878776845
ТД „Васил Левски“ – Карлово – 0896688523

Хижа „Хубавец“ – 02/4114213
Хижа „Балкански рози“ – 02/4112954
Хижа „Равнец“ – 0888287878
Хижа „Васил Левски“ – 02/4110437
Хижа „Свежен“ – 0885110824
ТД „Бор“ – с. Горна махала – 0878280728

ТД „Бунтовна“ – с. Кръстевич – 0888386453
ТВК „Бунтовна“ – 0876252540
ТД „Върховръх“ – гр. Перушица – 0882966400
Хижа „Върховръх“ – 0886897545
Тур. спалня „Перушица“ – 0882966400

ТД „Еделвайс“ – Пловдив – 0889110334, 0882966335
ТД „Родопи“ – Пловдив – 0886941265
ТД „Руен“ – Пловдив – 0896815848
Хижа „Чернатица“ – 0896815848
Тур. спалня „Здравец“ – 0894393050
ТД „Шипка“ – Пловдив – 0882966407

Хижа „Здравец“ – 0882966407
СТД „Чернатица“ – Пловдив – 0886941245, 0882966364
Хижа „Академик“ – 0886941271
Хижа „Персенки“ – 0886941081
ТД „Иван Вазов“ – град Сопот – 0885249054, 0884102501
Хижа „Добрилка“ – 0884102501
ТД „Орела 1935“ – Хисаря – 0877565655 и 0893654238

Хижа „Фенера“ – 0890114838, ФБ страница Хижа „Фенера“
ТД „Атанас Спиридонов“ – гр. Стамболийски – 0889144286
Заслон „Черешка“ – 0882565738

РАЗГРАДСКА ОБЛАСТ
ТД „Димитровец“ – град Исперих – 0882966474; 0882966475
ТД „Буйна гора“ – Разград – 0895714255; 0884710766
ТД „Буйна кръв“ – Разград – 0887881305; 0894570591

РУСЕНСКА ОБЛАСТ
ТД „Приста“ – Русе – 0887430374; 0888/221234; 0878472421, 0896688552
СТПД „Академик“ – Русе – 0882966369, 0885335004
ТД „Сексагинта-Приста“ – Русе – 0896814018; 0888924818; 0896814001
ТД „Белите брези“ – град Борово – 0887517433 и 0896715189
ТД „Янтра“ – гр. Бяла – 0896766107, 0888722111

Редакцията на в. „Ехо“ моли председателите или секретарите на туристическите дружества, ако междуременно са настъпили промени, да подадат информация за актуалните телефони на ТД, хижите и стопанисваните обекти по електронна поща exobts@gmail.com или на тел. 0882966316.

ДЕСЕТДНЕВНИ ИЛИ ПЕТДНЕВНИ ДЕТСКИ ЛАГЕРИ СРЕД ПРИРОДАТА

организиран от
Български туристически
съюз

Това е един приключенски лагер, в който всеки ден ще се насладим на красива природа, ще посетим чудни места като Боянски водопад, Кокалянски манастир, ще яздим коне, ще се запознаем с екзотични животни в зоопарк и ще вървим по пътеки сред вековни гори. Също така ще се учим да разпъваме палатка, оказване на първа помощ в планината, ще обикаляме поляни и гори с карта и компас.

Ето и местата, които ще посетим:

Първи ден: Витоша – хижа „Момина скала“. Походи в околността и забавни игри на огромните поляни.

Втори ден: село Локорско, което е обградено с горски поляни с цветя и красиви водопади. Може да се посети църквата „Свети Николай“ от 17 в., която е паметник на културата. И тук няма да пропуснем забавните игри.

Трети ден: зоокът „Алис“, село Лесковец. Едно прекрасно място, сгушено в края на селото, сред боровата гора. В района има детски кът с различни забавления. Има и изключително интересни животни.

Четвърти ден: Витоша, връх Камен дел. Ще направим преход до връх Камен дел, един леснодостъпен връх, подходящ за деца и начинаещи туристи. Подножието му е покрито с вековни гори, а панорамната гледка към цяла София е впечатляваща. Игри и забавления.

Пети ден: Плана планина, Кокалянски манастир „Свети Архангел Михаил“, обявен за паметник на културата, има богата сбирка от икони. Заедно със средновековната крепост „Урвич“ и Панчаревския манастир формират Урвичкия крепостен комплекс. Разглеждане на манастира, разходки и игри в околността.

Шести ден: Витоша, хижа „Алеко“. Разходка в околността с карта

Начални дати: 15 юни, 29 юни, 20 юли, 10 август
Транспорт: лицензиран автобус
Дните на лагера се отнасят от понеделник до петък.
Всяка сутрин тръгване от София в 9.00 ч. от улица „Гурко“ и ул. „Любен Каравелов“ и връщане там в 16:30 ч.

и компас, забавни игри.
Седми ден: Лозенска планина. По екопътека „Лозенска планина“

ще стигнем до третия по височина връх Половрак (1182 м). Ден за поход и разходки.

Осми ден: село Селянин – конна база „Спарата“. Едно незабравимо изживяване в компания на коне. С помощта на инструктори ще се научим да общуваме с конете и ще имаме възможност да яздим.

Девети ден: Люлин планина, х. „Бонсови поляни“. Един невероятен забавен ден, наситен с много игри и забавления – с топка, дърпане на въже, разпъване на палатки.

Десети ден: Витоша, Боянски водопад – най-големият на Витоша, висок 25 м. В близост до него има зони за походи и разходки, наситени с живописни гледки. Ще се запознаем с планинската маркировка и ориентирване в планината.

Вариант I: ЦЕНА за 10 дни:

358 евро

Вариант II: ЦЕНА за 5 дни:

194 евро

Цената включва: транспорт с лицензиран автобус; лицензиран планински водач и аниматори; вход за конна база, вход за зоокът; планинска застраховка.

Допълнителни изисквания: Децата си носят за обяд собствен сух пакет и вода. Облекло – удобни маратонки или туристически обувки, яке и дъждобран, топла дреха като суичер, шапка, слънцезащитен крем, репелент за насекоми и всичко това в малка олекотена раничка.

Краен срок за записване и внасяне на сумата:

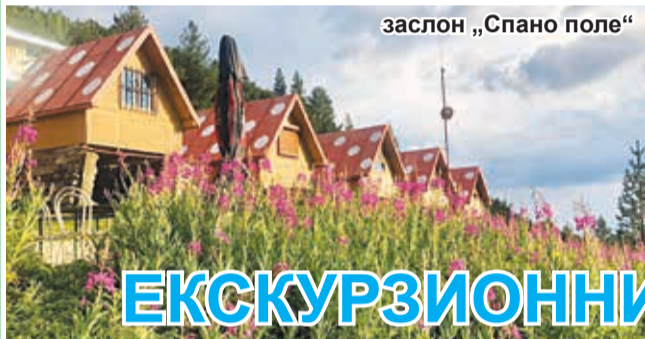
15 дни преди датата на съответния лагер.

Банкова сметка: IBAN:
BG05STSA93000000024153

За записване и за повече информация –

тел. 0882 966 300, 0882 966 320

Учение, движение и приключение сред природата!

заслон „Спано поле“

хижа „Грънчар“

Мелник

ЕКСКУРЗИОННИ ЛЕТУВАНИЯ 2026

ВИНАРСКИ ПЪТЕКИ ИЗ ПИРИН ПЛАНИНА

Първи ден: Банско – х. „Вихрен“

Самостоятелно пристигане в Банско до 13.30 ч. Трансфер до х. „Вихрен“. Посещение на Байкушевата мура и езерото Окоето. Вечеря и нощувка.

Втори ден: х. „Вихрен“ – вр. Вихрен

Ранно ставане, изкачване на връх Вихрен през Казаните. Слизане през Кабата и обяд в хижата. Следобедна почивка, вечеря и нощувка.

Трети ден: х. „Вихрен“ – заслон „Спано поле“

След закуска изкачване до Муратово езеро, кратка почивка и изкачване на вр. Муратов. Следва спускане и пристигане в хижата. Разходка, вечеря. Нощувка.

Четвърти ден: заслон „Спано поле“ – х. „Беговица“/ „Каменица“

Закуска и пешеходен маршрут край реки и високи мури, за обяд пристигане на хижа „Беговица“. Следобед – почивка. Вечеря и нощувка.

хижа „Беговица“

Пети ден: х. „Беговица“ – вр. Куклите – х. „Трите реки“

Закуска. Тръгване към Кукленско езеро, следва малко изкачване до седловината между върховете Зъбът и Куклите. Обяд и кратка почивка. Спускане към хижа „Трите реки“, вечеря и нощувка.

Шести ден: Мелник

След закуска в хижа „Трите реки“ се отправяме към с. Рожан, прочутите Рожански пирамиди и най-малкият град в България – Мелник. Вечеря в механа на свободна консума-

ция. Нощувка.

Седми ден: след закуска кратка разходка из Мелник. При желание на групата – посещения на Рупите, Преподобна Стойна, Хераклея Синтика. Отпътуване.

Цена: 365 евро / 713.88 лева
Начални дати: 12 юли; 26 юли; 9 август

Цената включва: цялостна организация на летуването, лицензиран планински водач, 5 нощувки в хижи (в обща стая и с общи санитарни помещения), 1 нощувка в хотел – стаи 2, 3 и 4 легла, 5 вечери, 6 закуски, 5 обяда (при дълъг дневен преход – сух пакет), планинска застраховка с лимит 511 € / 1000 лв.

Цената не включва: транспорт до начална и крайна точка, вечеря в Мелник – свободна консумация, трансферите в програмата – около 10-15 евро (зависи от броя туристи)

Отстъпки: учащи и пенсионери – 20 евро / 39.12 лв..

ОТ ЧАМКОРИЯ ДО МЕЛНИК – РИЛО-ПИРИНСКИ КРАСОТИ

Първи ден: Боровец – х. „Мусала“

Изходен пункт: Боровец, има вариант да се организира трансфер от София в зависимост от броя на желаещите. От тук ще направим загряващо изкачване до хижа „Мусала“, с възможност за кратка разходка из Царска Бистрица преди това. Вечеря и нощувка.

Втори ден: х. „Мусала“ – заслон „Ледено езеро“ – вр. Мусала – х. „Грънчар“

Закуска. Потегляне и минаване край седемте мусаленски езера до най-високото, разположено в циркус и най-високо на Балканите – Ледено езеро. Кратка почивка за чай и изкачване на връх Мусала. Започва спускане, преминаване през вододела Марица/Искър, почивка и обяд сред

природата. В късния следобед се пристига на брега на Грънчарското езеро. Нощувка и вечеря.

Трети ден: х. „Грънчар“ – м. Нехтеница – с. Баня

Закуска. Ден за почивка. По желание на групата може да се изкачи вр. Налбант, а от там слизане през малките Баненски езера до м. Нехтеница. Там ще ни очаква микробус до с. Баня, където може да се насладим на минерални бани. Вечеря и нощувка.

Четвърти ден: х. „Демяница“ – заслон „Тевно езеро“

Закуска. С микробуса навлизаме в Пирин през

Банско до м. Тодорова орница и от там пеша до х. „Демяница“. Почивка и маршрутът продължава по Демянишка река до потоците Валявишка и Превалска вода. През Мозговишка порта се излиза на Тевно езеро. Почивка край езерото или разходка до любимия връх Джангал. Вечеря и нощувка на заслон „Тевно езеро“.

Пети ден: заслон „Тевно езеро“ – х. „Трите реки“

Закуска. Потегляме, кратко изкачване до Краледворска порта, преминаване покрай Митрово езеро, Демиркапийска (Трета) река и пристигане на хижа „Трите реки“. Вечеря и нощувка.

Шести ден: Мелник
Закуска. Отправляме се към с. Рожан, прочутите Мелнишки пирамиди и най-малкият град в България – Мелник. Вечеря в механа на свободна консумация. Нощувка.

Шести ден: отпътуване
Закуска. При желание на групата има възможности да се посетят Рупите, Преподобна Стойна, Хераклея Синтика. Трансфер до Сандански и си пожелаваме до скоро из планините!

Цена: 379 € /

741.26 лв.

Цената включва: 4 нощувки в хижи, 2 нощувки в хотел/къща за гости, пълен храноден (без

обяд – 3-ти ден и без вечеря 6-ти ден), трансферите – Нехтеница – Баня и Баня – Тодорова орница, планински водач, застраховка.

Цената не включва: транспорт до начална и крайна точка, трансфер от Мелник до Сандански (зависи от броя туристи), обяд и вечеря в ден 3 и вечеря в ден 6.

Отстъпки: учащи и пенсионери – 15.34 € / 30 лв.

Начални дати: 19 юли, 2 август, 16 август

ПЛАНИНСКА ПОЧИВКА НА ХИЖА „ВИХРЕН“

Първи ден: хижа „Вихрен“
Пристигане с личен транспорт и настаняване в хижа „Вихрен“. Разходка в околността. Вечерта – начертаване на план за следващите дни, вечеря, нощувка.

От втори до пети ден: Пирин планина

В зависимост от участниците в групата, водачът ще планира преходите в различните дни, за да бъде правилно осъществено натоварването и почивките. Ще посетим обзорни върхове и красиви езера! Водачът може да предложи и други планински активности, които да направят вашата почивка още по-пълноценна и незабравима! Възможности за изкачване на следните върхове:

– вр. Вихрен и карстов ръб Кончето;

– вр. Муратов с езерата под него;

– вр. Бъндеришки чукар;

– вр. Тодорка и Бъндеришки езера

Шести ден: хижа „Вихрен“ – Банско
Последен ден, в който може да се насладим на планинските пирински красоти, време за разходки и снимки. За финал – минерален басейн в с. Баня, Добринище или с. Елешница. Отпътуване.

Цена: 295 евро / 576.97 лева
Начални дати: 5 юли, 19 юли, 2 август, 16 август, 23 август

хижа „Вихрен“

Цената включва: цялостна организация на летуването, лицензиран планински водач, 5 нощувки, 5 закуски и 5 вечери, планинска застраховка

Цената не включва: транспорт до начална и крайна точка, храна за обяд – може да се поръча на място сух пакет, разходи от личен характер

Отстъпки: учащи и пенсионери – 15.34 € / 30 лв.

**БЪЛГАРСКИ
ТУРИСТИЧЕСКИ
СЪЮЗ**

**Планински
Застраховки
Асистанс чужбина**

Български туристически съюз предлага планински застраховки както и разширената ни услуга за застраховки при пътуване в чужбина. Може да се възползвате от тази услуга, която предоставя допълнителна сигурност по време на пътувания извън страната.

Научете повече на:
0882 / 966-300